

Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství 20. století

Bc. Vladimíra Herčíková

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Vladimíra HERČÍKOVÁ**

Osobní číslo: **H128122**

Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství 20. století**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společensko vědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na významné osobnosti českého vězeňství v období první republiky a protektorátu
- na významné osobnosti českého vězeňství v období socialismu
- na významné osobnosti českého vězeňství po sametové revoluci

Součástí práce bude kvalitativní výzkum zaměřen na polostrukturovaný rozhovor.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Gruntorád, J. O československém vězeňství (sborník Charty 77). Praha: Orbis, 1990.

Hála, J. Bolest a naděje vězeňství. Praha: Triton 2007.

Jůzl, M., Olejníček, A. Penologie a penitenciární pedagogika, Úvod do studia předmětu.

Brno: Institut mezioborových studií, 2004.

Řehoř, A. Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce, Brno: Institut mezioborových studií, 2008.

Tomek, P. Dvě studie o československém vězeňství 1948 – 1989. Praha: Úrad dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu PČR, 2000.

Uhlík, J. Historie věznění a vězeňství v Čechách, Praha: Vazební věznice Praha – Pankrác, 2006.

Časopis České vězeňství

Časopis Historická penologie

Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2014

V Brně dne 30. listopadu 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství 20. století“ je zaměřena jen na teoretickou část.

Diplomová práce se zabývá historickým pohledem na české vězeňství po rozpadu Rakouska – Uherska. Popisuje vznik Vězeňské služby České republiky a management od vzniku Vězeňské služby České republiky. Dále se věnuje Koncepti rozvoje českého vězeňství do roku 2015, typům věznic a v neposlední řadě amnestiím od roku 1918.

Klíčová slova:

Historie, koncepce, osobnosti, pedagogika, penitenciaristika, penologie, vězeňství.

ABSTRACT

The Graduation Thesis, the topic of which, is „The Most Notable Personalities of the Czech Prison Service in the 20th Century“ is focused on theoretical part, only.

The Graduation Thesis deals with the historical aspects of the Czech Prison Service , after the Austro-Hungarian Empire break up. It depicts the Czech Republic Prison Service formation and management since its establishment. Further, it addresses „the Conceptual Framework till 2015“, penitentiaries types and, last but not least, it inquires into amnesties/Bills of Oblivion, outlined since 1918.

Keywords:

History, conceptual framework, personalities, pedagogy, penology, prison management.

Děkuji vedoucímu práce panu doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za trpělivost a velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Zároveň bych chtěla poděkovat svým dětem Terezce a Tomášovi a svému příteli Dušanovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé diplomové práce a které si nesmírně vážím.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORICKÝ POHLED NA ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ	11
1.1 HISTORICKÝ POHLED NA ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ	11
Výzkumný ústav penologický	30
Základní principy Evropských vězeňských pravidel.....	33
Hlavní zásady Evropských vězeňských pravidel	33
Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015.....	34
2 VZNIK VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY	36
2.1 TYPY VĚZNIC	37
Detenční ústav	38
2.2 MANAGEMENT VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY.....	39
JUDr. Zdeněk Karabec	40
Mgr. Kamila Meclová	41
PhDr. Luděk Kula.....	43
PhDr. Jiří Tregler.....	44
Mgr. Petr Dohnal.....	45
PhDr. Pavel Ondrášek	46
3 AMNESTIE – OD ROKU 1918 DO SOUČASNOSTI	47
3.1 VYSVĚTLENÍ POJMŮ	47
Amnestie v období od 28. října 1918 do 14. března 1939.....	48
Amnestie v období od 14. března 1939 do 8. května 1945	49
Amnestie v období od 8. května 1945 do 25. února 1948.....	49
Amnestie v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989.....	50
Amnestie v období od 17. listopadu 1989 do 1. ledna 1993	51
Amnestie v období od 1. ledna 1993 do současnosti	52
4 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ	53
KRYŠTOF ALOIS LAUTNER.....	53
JOSEPH VON SONNENFELS	55
FRANTIŠEK JOSEF ŘEZÁČ	57
JUDR. EMIL PAVEL LÁNY.....	59
DOC. PHDR. JIŘÍ ČEPELÁK.....	61
PROF. JUDR. OTO NOVOTNÝ CSc.	63
PHDR. ALEŠ KÝR.....	65
MGR. BOHDAN PIVOŇKA	66
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72

ÚVOD

Penitenciariстика (neboli věda žalární) je věda zabývající se výkonem trestu odnětí svobody. Vězeňství je speciální druh výchovně vzdělávací činnosti a sociální práce. Je to multidisciplinární věda, jež úzce souvisí s filozofií, pedagogikou, psychologií, sociologií, právními vědami, kriminologií, viktimologií¹ atd. Právem se dá tvrdit, že je disciplínou koncentrovanou sociální pedagogikou a koncentrovanou sociální prací.

Historie každé disciplíny patří ke všeobecné kulturní výbavě každého odborníka, který se v dané vědě pohybuje. Proto téma diplomové práce navazuje na mou bakalářskou práci, tj. historii vězeňství, na jejímž pozadí se promítají osobnosti české penitenciariстики. Vzhledem k tomu, že se jedná převážně o historická fakta, skládá se diplomové práce pouze z teoretické části. Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol.

V první kapitole jsem se zaměřila na historický pohled na české vězeňství, na jeho vývoj od příchodu Konstantina a Metoděje na naše území až do dnešní doby. Zde jsem též zmínila vznik výzkumného ústavu penologického, stejně jako Koncepti vězeňství do roku 2015.

V druhé kapitole jsem popsala vznik Vězeňské služby České republiky, typy věznic a hlavní představitele Vězeňské služby České republiky, tj. generální ředitelé, včetně jediné generální ředitelky.

Ve třetí kapitole jsem se zaměřila na historii udílení amnestie. Amnestie udílená prvním prezidentem T. G. Masarykem až po nejmasovější amnestii udělenou prezidentem Václavem Havlem a poslední, která byla vyhlášena v lednu 2013 prezidentem Václavem Klausem.

---

¹ Viktimologie je odvětví kriminologie; jde o vědní obor, který se zabývá oběťmi trestných činů, jejich typologií a předpoklady stát se obětí trestného činu. Proces, kterým se člověk stává obětí trestného činu, se nazývá viktimizace. Stejně tak se viktimologie věnuje problematice obětí z hlediska jejich vyrovnávání se s činem, který na nich byl spáchán a s jejich možným zapojením do procesu odhalování kriminality. Z tohoto pohledu je důležitou součástí tzv. restorativní justice a tvorby trestní politiky.

Ve čtvrté a poslední kapitole jsem představila nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství. Lidé, kteří měli přínos pro rozvoj českého vězeňství ať už tím, že prosadili přijetí zákona, dali vznik určité instituci nebo například díky nim jsou ve vězeňských zařízeních duchovní.

Téma o historii vězeňství je velmi zajímavé téma a již se napsalo spoustu článků a studií na toto téma. Cílem diplomové práce je sjednocení určitých úseků vývoje, sepsat životopisy lidí, kteří pro české vězeňství něco znamenají a vytvořit z toho jednu zajímavou historickou studii, která může být přínosem nejen pro zaměstnance věznic, inspirací pro další studenty, ale i zajímavé čtení pro širokou veřejnost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ POHLED NA ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

Historický pohled na české vězeňství

V dnešní době sepsat dějiny penitenciaristiky² je velice složitý úkol, protože není mnoho historického materiálu k tomuto tématu. V současnosti paří mezi odborníky na tuto problematiku PhDr. Aleš Kýr, PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D. a PhDr. Ondřej Hladík. Zabývají se zejména výzkumem a bádáním v čase minulém. Ještě musíme zmínit Doc. Dr. Jana Uhlíka, CSc., ten se věnoval dějinám českého vězeňství ve svém rozsáhlém pojednání Historie věznění a vězeňství v Čechách v kontextu s dějinami českého národa. Pro pochopení dějin penitenciaristiky je podstatné ujasnit si především periodizaci, utřídění procesů na pořadí dané historické epochy. Periodizaci dějin české penitenciaristiky vytvořil PhDr. Aleš Kýr a rozdělil jí do devíti etap.

1. etapa: 995 – 1775
2. etapa: 1776 – 1847
3. etapa: 1848 – 1917
4. etapa: 1918 – 1938
5. etapa: 1939 – 1945
6. etapa: 1946 – 1964
7. etapa: 1965 – 1980
8. etapa: 1981 – 1989

- **První etapa: 995 – 1775 (Ukládání trestů ve středověku)**

Kolem roku 800 přicházeli na naše území misionáři, nejznámější byli Konstantin a Metoděj, vytvořili hlaholici a přeložili civilní zákon – Zákon suduj ljudem. Tento zákon sloužil jako pokyn pro soudce při souzení delikventů, ale v žádném případě nenahrazoval

---

² Penitenciaristika je část penologie zabývající se výkonem a účinky trestu odnětí svobody. Penologie je věda zabývající se výkonem a účinky všech trestů a ochranných opatření. Někdy bývá nepřesně označována jako vězeňství.

základní křesťanský kodex – Písmo svaté. V té době zvyklosti zvykového práva dovozovaly kruté zacházení s provinilci, kruté tresty a světská spravedlnost udělovala trest smrti a velmi kruté zmrzačující tresty za prohřešky proti náboženským představám. Až v dalším století se snažil kníže Václav o napravení provinilců. Dokonce se mu v legendách připisuje zrušení trestu oběšením, neboť je psáno „Všechna vězení rozbořil a všechny šibenice po celé zemi na mnoha místech kázal pokácet a sám to zahájil“.

Biskup Vojtěch, právě tak jako sv. Ludmila a sv. Václav, věnovali značnou pozornost a péči vězňům. Založili tak humánní tradici, v níž by se mělo v českých zemích pokračovat.

„Za vlády Břetislava I. v období druhé čtvrtiny 11. století kdy pohanství a snaha po uplatňování zvykových práv již začala více ustupovat. Část obyvatelstva, včetně některých významnějších rodů, však nadále zůstávala příliš nedotčena novými právními normami vycházejícími z křesťanství. Náhrada zvykového práva nutně vytvářela zcela nové problémy i v trestání delikventů, neboť trestní postihy ještě nebyly řešeny podle křesťanských zásad buď vůbec, nebo jen nedůsledně a polovičatě zcela neuspokojivým způsobem, obvykle podle subjektivní vůle panovníka, který preferoval z křesťanství mnohdy jen to, co jej samotného příliš neomezovalo.

Které prohřešky byly tehdy pokládány za nejvýznamnější a jak přísně měly být trestány? Příležitosti k jejich vyhlášení, zároveň podtrhující jejich závažnost pro tehdejší českou společnost, byla Dekreta³, slavnostně vyhlášena samotným knížetem Břetislavem I.

---

³ **Břetislavova dekreta** je soubor právních předpisů, který v roce 1039 nad hrobem svatého Vojtěcha v Hnězdně vyhlásil český kníže Břetislav I. Jedná se o nejstarší českou právní památku a významný historický pramen, který poskytuje významné informace o raně středověké společnosti, dosud jen částečně christianizované. Dekreta směřovala k tomu, aby v zemi zmizely všechny pohanské zvyky, které se mezi křesťanským obyvatelstvem udržely z pohanských dob. Proto se podle těchto dekret přísně zakročovalo proti všem pohanským zvykostem mezi lidem, proti pohanským věrám, pověrám i kouzlům, jež se přes všechna pronásledování a tresty stále mísily do křesťanské víry. Dekreta Břetislavova dále uváděla mezi prohřešeními například to, když muž zapudil od sebe svou manželku a nahradil ji ženou jinou, nemanželské mateřství, nesvěcení nedělí a svátků a jiné. Tresty za takové přestupky byly velmi různé a mnohdy i velmi přísné např. prodej celé rodiny do zahraničního otroctví, vyhnání ze země, zabavení veškerého majetku, tělesné tresty jako mrskání, peněžité pokuty a řada jiných trestů. Jestliže obžalovaný popíral vinu a nebylo svědků, kteří by trestný čin dokázali, přikročilo se k důkazu pomoci božích soudů neboli ordaliím, které byly v období 11. století velmi časté.

nad hrobem biskupa sv. Vojtěcha v roce 1039, která jsou nejstarším písemně dochovaným zákonodárným dílem u západních Slovanů.⁴

V polovině 11. století se staral o vězně pražský biskup Hizzo⁵, který navštěvoval vězně jednou týdně, stejně jako římsí biskupové. Poskytoval vězňům duchovní útěchu a dohlížel na to, aby nebyla činěna příkoří ze stran žalárníků.

Vliv západoevropského latinského práva sílí na našem území po roce 1212, kdy český kníže Přemysl I. získává dědičný královský titul. Jeho syn Václav I. a zejména vnuk Přemysl Otakar II. zakládají města podle norimberského nebo magdeburského práva. Vzniká systém středověkého soudnictví, opírající se o vrchnostenské, církevní a městské soudy. Postavení obviněných nebo odsouzených bylo velice svízelné, museli dokazovat svoji nevinu, což bylo velice ztížené tehdejšími vyšetřovacími praktikami, jako například používání mučících nástrojů.

V první polovině 13. století byl vybudován systém župních hradů, které sloužily k obraně státní správy a soudnictví. Ve vězení v těchto hradech byly drženy osoby, které ještě nebyly odsouzeny. V těchto vězeních byly podmínky velice nepříznivé, vězni žili v nezdravém prostředí a většinou v krátké době umírali. Později se tyto typy vězení zřizovaly i ve sklepních prostorách městských radnic. Tyto prostory byly odpudivé, nevlídné a přeplněné, ženy, muži i mladiství byli vězněni společně. Docházelo k šíření nemocí, morální nákaze a předávání kriminálních zkušeností. Bezpečnost ve městě měl na starosti rychtář se svými biřici, soudil purkmistr a městská rada. Popravy vykonával kat, popravy byly veřejné.

Koncem 17. století se rozšířily tzv. čarodějnické procesy, které probíhaly na panství rodu Žerotínů. Přiznání obviněných bylo činěno pomocí mučících nástrojů. Proti vynucování přiznání a vykonstruovaných inkvizičních procesů se postavil Kryštof Alois Lautner. Za své názory byl zatčen, vězněn a veřejně upálen.

---

⁴ UHLÍK, Jan: Historie věznění a vězeňství v Čechách, strana 28

⁵ Biskup Hizzo (1030-1067) – spíše dvořan než kněz, který se vešel do přízně knížete Oldřicha (prý kuchařským uměním). Syn Oldřichův, kníže Břetislav nechal přivést zpět ostatky Vojtěcha (vyloupením hnězdenského katedrály) – očekávali, že se Čechám vrátí požehnání. Dříve než byly ostatky vyzdvíženy, vojsko se tři dny postilo a pak odpřisáhlo statuta pro definitivní odstranění pohanských zvyků (nespořádaná manželství, monogamie a nerozlučnost manželství, proti vraždám, nepracovat a neprodávat v neděli, zákaz pohřbívat v polích a lesích). Kníže potom žádal o zřízení arcibiskupství, ale díky vykradení hnězdenské katedrály to papež neschválil, jako pokání mu uložil vystavět kostel (vystavěl kostel sv. Václava v Staré Boleslavi).

- **2. etapa: 1776 – 1847 (Reforma středověkého trestního práva)**

Zastavení čarodějnických procesů a zrušení tortury⁶ se podařila ve druhé polovině 18. století Josephu von Sonnenfelsovi, který vydal „O odstranění mučení“, na základě rozhodnutí císařovny Marie Terezie v roce 1776. Její syn císař Josef II. byl významným reformátorem. Z pohledu penitenciárního byla důležitá jeho reforma trestního práva, která zrušila trest smrti a nahradila ho těžkým žalářem. Byly zavedeny tři stupně výkonu trestu:

- Těžký žalář – odsouzení byli přikováni v pase ke zdi v celách. Byli jen o chlebu a vodě bez denního světla. Věznice na hradě Špilberk v Brně
- Tuhé vězení – odsouzení měli okovy na nohou. Strava byla o něco bohatší než jen chléb a voda a měli na celách denní světlo.
- Obyčejné vězení – odsouzení byli bez okovů, mohli přijímat návštěvy, strava byla teplá a podávána jednou denně.

V roce 1803 byl znovu zaveden trest smrti císařem Františkem II. V roce 1823 byla v Praze založena první státní, dnes již neexistující Svatováclavská trestnice, kde poprvé došlo k řádné diferenciaci vězňených osob, tj. oddělení mužů, žen a mladistvých a více narušené osoby od méně narušených.

V roce 1781 se zasadil Josef II. o zrušení nevolnictví a vydání Tolerančního patentu⁷.

- **3. etapa: 1848 – 1917 (Utváření vězeňského systému)**

---

⁶ Útrpné právo (tortura, či mučení) je označení pro mučení v rámci právně vymezeného schématu během vyšetřování a výslechu. Tortura byla ve středověku a raném novověku běžnou součástí vyšetřování u světských a církevních soudů, kdy byla považována za legitimní způsob, jak dosáhnout přiznání obviněného. V současné době je v členských zemích OSN jakékoliv mučení zakázáno mezinárodními smlouvami a přiznání, které by bylo mučením vynuceno, má být považováno za neplatné. Ačkoliv různé stupně nátlaku jsou při vyšetřování používány běžně, informace získávané mučením nebo podobnými praktikami jsou oficiálně považovány za nelegitimně získané.

⁷ Toleranční patent je dokument, který 13. října 1781 vydal rakouský panovník a římskoněmecký císař Josef II. a který vedle římskokatolického umožnil existenci dalších tří křesťanských vyznání. Ve skutečnosti však tato problematika byla upravena celou sérií patentů a nařízení, které upravovaly problematiku tolerance rozdílně pro různé země monarchie. K patentu také vznikla řada prováděcích nařízení. Jisté výjimky umožňující omezený výkon nekatolického náboženství v určitých místech existovaly už předtím (např. ve Slezsku). Toleranční patent se nevztahoval na Ašsko.

V roce 1852, za vlády císaře Františka Josefa I., byl vydán císařský patent č. 117 „Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích“, který byl na našem území využíván jako trestní zákon skoro sto let. Podle tohoto zákona byl vykonáván trest odnětí svobody v těžkém žaláři, žaláři a vězení. Vězenství bylo zcela zestátněno a jeho řízení se ujalo ministerstvo spravedlnosti. Začínají se budovat vězeňská zařízení v rámci příslušných soudních okresu, vznikají justiční komplexy (architektonický celek tvořen budovou soudu a vazební věznicí). V roce 1856 vznikla státní trestnice ze středověkého hradu Mírov, v roce 1857 další trestnice z dřívějšího kartuziánského kláštera ve Valdicích a v roce 1865 byla vytvořena centrální ženská trestnice v Řepích u Prahy, a to pronájmem prostor kláštera Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Nově byla v roce 1878 postavena trestnice Bory v Plzni a v roce 1889 trestnice v Praze na Pankráci. Dále vznikaly trestní ústavy pro mladistvé v Opatovicích, Kostomlatech, Králíkách a na dalších místech. V té době pronikají do vězeňství snahy o nápravu vězněných osob, zejména skrze duchovní, popř. členy některých církevních řádů. Příkladnou práci na tomto poli vykonal vězeňský kaplan František Josef Řezáč. V roce 1852 vydal spis „Vězeňství v posavadních spůsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců“, kde se hlavně zabýval problematikou nápravy pachatelů trestných činů. Právem je nazýván nestorem české penologie.

I v této době se vyskytly případy potlačování politických odpůrců a jejich věznění. V období rakouskouherské monarchie existoval trest smrti, ale byl velký rozdíl mezi jeho uložením a jeho vykonáním. V letech 1876 až 1879 bylo uloženo 1376 trestů smrti a vykonáno jen 44 trestů.

- **4. etapa: 1918 – 1938 (Moderní základy vězeňství)**

Po rozpadu Rakouska – Uherska bylo vězeňství ve velmi špatném stavu, trestnice a věznice byly přeplněné, k tomu přispěl i prudký vzrůst zločinnosti po válce, špatná kázeň vězňů. Československé vězeňství muselo řešit tři základní atributy: první byl odsun cizích vězňů a vězeňského personálu zpět do jejich státu, zejména do Polska a Rakouska; za druhé zlepšení zdravotních podmínek vězňů, zkvalitnění ošacení a stravy; v neposlední řadě bylo na místě řešit úpravu vězeňských předpisů. Za doby Rakouska – Uherska byly vězeňské předpisy pouze v německém jazyce a v malém množství. V roce 1921 se začaly vydávat v potřebném množství Vězeňské domácí řády, služební řády a vězeňské spisy. V roce 1921 byla vydána I. část Vězeňských spisů, která se vztahovala k výkonu služby,

část II., která byla vydána v roce 1927 pro úředníky trestnic a pro ženskou věznic. Pro úředníky věznic a sborových soudů byla v roce 1928 vydána část III. V roce 1928 existovalo celkem sedm věznic, šest mužských a jedna ženská. Šest mužských trestnic k výkonu trestu od jednoho roku po doživotí, z toho dvě trestnice pro prvotrestané a polepšitelné recidivisty (Plzeň, Leopoldov), dvě trestnice pro nepolepšitelné trestance (Kartouzy, Ilava), jedna trestnice pro nemocné a invalidní trestance (Mírov) a trestní ústav pro mladistvé do 20 let s trestem nad 6 měsíců (Mikulov). Ženská věznice se nacházela v Řepích u Prahy, kde bylo i oddělení pro mladistvé. Dále existovalo 36 sborových věznic, kde se odpykával trest od jednoho měsíce do jednoho roku, a k odpykávání krátkých trestů sloužilo 388 přestupkových věznic okresních.

K důležité reformě v oblasti vězeňství došlo vydáním zákona č. 48 v roce 1931, o trestním soudnictví mládeže, který upravil systém ochranné a ústavní výchovy mládeže s důrazem na výchovně vzdělávací přístup. Přijetím tohoto zákona se Československo přiblížilo trestnímu soudnictví ostatních evropských zemí. Podstatná změna tohoto zákona byla ve zvýšení trestní odpovědnosti z 12 na 14 let, rozšíření důvodů vylučující trestnost mladistvých a zdůraznění individuálního preventivního a výchovného působení na mládež. Ve stejném roce byl vydán i zákon č. 123, o státním vězení, který stanovil podmínky k výkonu trestu odnětí svobody u tzv. politických provinilců. „Tito byli odsouzeni v souvislosti s šířením rasové, národnostní, náboženské nebo třídní nesnášenlivosti a většinou se rekrutovali z řad fašistů nebo komunistů. Političtí provinilci vykonávali trest odděleně od pachatelů kriminálních trestných činů v tzv. státním vězení a měli větší výhody. Mohli používat vlastního oděvu, nechat si donášet stravu z restaurace, sami rozhodovat o úpravě vlasů a vousů a nemuseli pracovat. Jejich korespondence a četba nebyla omezována, mohli déle pobývat mimo celu, častěji přijímat návštěvy apod.“⁸

---

⁸ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

Na činnost vězeňství se nadále významným způsobem a úspěšně podíleli učitelé, duchovní, lékaři a členové některých církevních řádů, zejména Řádu sv. Františka a Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského⁹.

Před druhou světovou válkou bylo československé vězeňství na velmi dobré úrovni. Mezinárodní komise pro trestní právo a vězeňství (CIPP Comision internatiolle Pénale et Penitentiare), která sídlila v Bernu, svolávala jednou za pět let kongres a československým delegátem byl ministerský rada JUDr. Emil Lány. První kongres se konal v Londýně v roce 1872 a poslední byl v Berlíně v roce 1935. Kongres se konal v hlavním městě účastnické země a Praha pořádala kongres v roce 1930 jako desáté setkání. Rok poté se v Praze konala celostátní konference, která na tento kongres navázala. Konference se zabývala penitenciární problematikou. Konferenci vedl tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Alfréd Meissner, další členové byli zástupci vlády, parlamentu, senátu, zástupci ministerstva veřejných prací, ministerstva obchodu a za vězeňství se konference zúčastnili všichni přednostové trestnic a justičních polepšovacích ústavů a domácí komisaři.

I když v průběhu první republiky nedošlo ke zrušení trestu smrti, byl využíván velmi sporadicky, čemuž v roce 1934 pomohlo vydání zákona č. 91, který upřednostňoval ukládání trestu odnětí svobody do 30 let nebo doživotního trestu před trestem smrti. Díky této úpravě byl v letech 1918 – 1938 vykonán trest smrti pouze v 15 případech.

- **5. etapa: 1939 – 1945 (Rasová msta německého nacionálního socialismu)**

„Dne 15. března 1939 došlo k obsazení československého území vojsky německého státu, jehož vláda se po roce 1933 ocitla v rukou politiků nacionálně socialistické strany v čele s kancléřem Adolfem Hitlerem. Existence státního prezidenta, kterým byl Emil Hácha a existence formální vlády neměla podstatný vliv na činnost správních, policejních a soudních úřadů v protektorátu, která cílevědomě směřovala k poněmčování, vysídlování a fyzické likvidaci obyvatel Čech a Moravy. Osoby, které zatkla kriminální policie nebo gestapo soudil německý zemský soud, zvláštní soud, stanný soud nebo rychlý soud.

---

⁹ Kongregace Milosrdných sester svatého Karla Boromejského (latinsky zkratka: Sorores miser. S. Car. Bor.) je ženská katolická kongregace papežského práva [p 1] soustředující se na péči o nemocné, chudé a lidi na okraji společnosti. Působí v České republice a je jednou z kongregací navazující na tradici stejně zaměřeného společenství založenou francouzským právníkem Emmanuelem Chauvenelem a jeho otcem v 16. století. Založena byla v roce 1837 sestrami, které noviciát absolvovaly ve Francii.

Zatčené umisťovala německá trestní justice ve věznicích vyšetřovací vazby a poté posílala do koncentračních táborů. Koncentrační tábory vznikaly na území Německa po nástupu nacistů k moci a měly sloužit jako nástroj teroru vůči představitelům demokratické politické opozice, na které byla uvalována tzv. ochranná vazba. První, vzorový koncentrační tábor byl vytvořen v Dachau¹⁰, podle něho se začaly zřizovat i ostatní koncentrační tábory. Správu a ostrahu koncentračních táborů zajišťovala ozbrojená složka SS. I na území Protektorátu byl zřízen koncentrační tábor a to v bývalé vojenské pevnosti Terezín a pobočky některých dalších koncentračních táborů (Richard u Litoměřic, Rabštejn u České Kamenice). V jednotlivých krajích byly zabráný veškerá vězeňská zařízení pro činnost německé policie a justice. Jako vyšetřovací věznice smutně prosluly Petschův palác a pankrácká věznice v Praze, dále Kounicovy koleje a pevnost Špilberk v Brně. Nacisté měli zvláštní přístup k třídění vězňů, tento přístup vycházel z antroporasyových teorií a opíral se o příslušné rasové zákony. Každý vězeň měl tzv. kartu rasového popisu, která obsahovala údaje o antropometrických znacích jako je např. barva očí, barva vlasů, délka lebky, obvod lebky, velikost a tvar uší a nosu, celkový vzhled. Podle rasového ohodnocení bylo nadále s vězni nakládáno.¹¹

V historických odkazech se uvádí, že v letech 1939 až 1945 přišlo o život kolem 360 tisíc obyvatel bývalého Československa, z toho bylo 195 tisíc lidí umučeno v koncentračních táborech nebo byli popraveni.

- **6. etapa: 1946 – 1964 (Třídní msty podle sovětského svazu)**

Po druhé světové válce usilovalo ministerstvo spravedlnosti v čele s JUDr. Prokopem Drtinou o návrat vězeňství a soudnictví do předválečné podoby. Vězeňství bylo rozděleno do působnosti tří ministerstev a to na ministerstvo spravedlnosti, které spravovalo soudní věznice a trestní ústavy; ministerstvo národní obrany, pod které spadaly zajatecké tábory

---

¹⁰ V koncentračním táboře Dachau se školili příslušníci SS a systém správy tábora, zahrnující i plánované vraždění vězňů, se stal vzorem i pro ostatní německé koncentrační tábory. Koncentračním táborem Dachau prošlo přes 200 000 osob z více než 30 zemí, z nichž pravděpodobně 25 613 osob zemřelo v táboře a dalších téměř 10 000 zemřelo po deportaci do dalších koncentračních táborů - převážně polské Osvětimi.

¹¹ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

a vojenské věznice a nakonec ministerstvo vnitra, které řídilo prostřednictvím Sboru národní bezpečnosti správní věznice, sběrné a pracovní tábory. Dekretem prezidenta republiky č. 112/1945 Sb., o správě soudních věznic a trestních ústavů ze dne 26. října 1945, bylo stanoveno, že řízení soudních věznic a trestních ústavů patří justiční správě, výkon správní a strážní služby připadl Sboru uniformované vězeňské stráže. „Dekretem prezidenta republiky č. 126 ze dne 27. října 1945 byly zvláštní nucené pracovní oddíly ve všech věznicích krajských soudů a v trestních ústavech Plzeň, Mikulov, Mírov a Řepy k zařazování odsouzených, zejména Němců s trestem odnětí svobody nad 5 let. Těchto oddílů bylo využíváno k odstraňování válečných škod na komunikacích a veřejných budovách a obnově národního hospodářství.

Po svém vítězství se komunistická strana v roce 1946 připravoval k převzetí politické moci v Československu a to i za použití ozbrojené síly. Komunistický poslanec Klement Gottwald, který se stal místopředsedou vlády, využil vládní krize v roce 1948, donutil prezidenta k přijetí demise většiny ministrů a navrhl nové složení vlády. Stal se předsedou vlády a nato i prezidentem republiky. Ocitl se pod silným politickým vlivem tehdejšího čelného představitele Sovětského svazu Josifa Vissarionoviče Stalina¹² a podle něho nastolil třídní diktaturu. Tím byly vytvořeny politické podmínky ke vzniku totalitního státu.

V roce 1948 byly vypracovány zákony: zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, zákon č. 232/1948 Sb., o zřízení státního soudu, zákon č. 247/1948 Sb., o táborech nucené práce, zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Na základě posledně jmenovaného zákona byl v roce 1951 vydán Vězeňský řád, který zavedl třídně politickou diferenciaci vězňů a nahradil vězeňské předpisy z první republiky. Také byl vydán Služební řád Sboru vězeňské stráže. Zákonem č. 321/1948 Sb., o uniformovaném Sboru vězeňské stráže (SVS) došlo k reorganizaci vězeňského personálu podle vzoru Sboru národní bezpečnosti. Fanatickými propagátory třídní nenávisti ve vězeňství se stali ministr spravedlnosti Štefan Rais a jeho náměstek Karel Kloss.

---

¹² Jde o jednoho z nejkřutějších diktátorů v historii lidstva; oběti jeho vlády se nejspíše nikdy nepodaří zcela spočítat (jen počet mrtvých při uměle vyvolaném hladomoru na Ukrajině se odhaduje na 3,5 miliónů), někteří historici zastávají názor, že za dobu svého neomezeného vládnutí přímo či nepřímo má na svědomí více občanů SSSR, než bylo zabito během druhé světové války.

V krajských soudních věznicích a trestních ústavech byli jmenováni velitelé oddílů SVS, kterým podléhali.¹³ V roce 1952 bylo na území republiky 335 trestních ústavů a věznic, z nich bylo 226 ve správě ministerstva spravedlnosti a 109 ve správě ministerstva národní bezpečnosti. Dále bylo zřízeno 107 pracovních táborů, z nichž 87 podléhalo ministerstvu spravedlnosti a 20 ministerstvu národní bezpečnosti.

V roce 1960 převzalo ministerstvo vnitra plnění úkolů ministerstva národní bezpečnosti, byla zrušena krajská oddělení nápravných zařízení a vznikla Správa nápravných zařízení MV. O rok později byl vydán nový trestní zákon č. 140, trestní řád č. 141 a Řád pro výkon trestu odnětí svobody. Političtí vězni tvořili zvláštní kategorii tzv. „třídní nepřítel“.

V letech 1946 až 1964 bylo v průměru ročně ve věznicích 30 tisíc a evidováno 1011 poprav, z toho 240 bylo z politických důvodů. Symbolem odporu proti totalitnímu režimu v 50. letech se stal generál Heliodor Píka a poslankyně JUDr. Milada Horáková, kteří byli popraveni. Posledním politickým vězněm, který byl popraven v roce 1960, byl Jaroslav Bočan.

---

¹³ Historie vězeňství, internetové stránky www.vscr.cz

Heliodor Píka

Narodil se 3. července 1897 v Štítině u Opavy v rodině vesnického koláře Ignáce Píky. Roku 1915 ukončil studium na českém gymnáziu v Opavě a poté byl odveden k zeměbranceckému regimentu v Opavě. Do legií, tehdy Československé střelecké brigády a jejího záložního praporu byl zařazen 21. července 1917 v hodnosti vojína.

V Rusku byl až do roku 1917, kdy se na příkaz T. G. Masaryka s částí legií přesunul lodí z Vladivostoku na západní frontu - přes Anglii do Francie, kde v Le Havre prošel intenzivním vojenským výcvikem. Byl zařazen jako vojín k 33. střeleckému pluku. Vzhledem ke své lékařské praxi byl určen ke zdravotní službě u 21. čs. střeleckého pluku francouzských legií, později vykonával funkci nejprve četaře a později poručíka obrany proti plynům. S plukem prodělal těžké boje na alsaské frontě (jaro 1918), v Champagni, na Aisně, u Terronu i jinde. Byl několikrát vyznamenán; obdivován byl za obětavou lékařskou službu v prvních liniích.

9. ledna 1919 se vrátil do vznikajícího Československa jako poručík, vzápětí byl v květnu nasazen v boji proti polské armádě ve sporu o Těšínsko. V létě 1919 byl převelen na slovenskou frontu, z níž byl brzy vyslán na studia na vojenskou akademii v Saint-Cyr ve Francii. Studia ukončil v roce 1920 a stal se učitelem na vojenské akademii v Hranicích.

Roku 1923 byl v hodnosti kapitána povolán na hlavní štáb Československé branné moci v Praze. V letech 1926–28 absolvoval jako jeden ze tří československých důstojníků Vysokou školu vojenskou v Paříži.

V roce 1932 se stal vojenským atašé v Bukurešti, tento post byl strategicky velmi významný, protože Rumunsko bylo členem Malé dohody a bylo považováno za oporu

proti rostoucímu německému a maďarskému tlaku. V této pozici působil až do roku 1937, kdy byl převelen na ministerstvo obrany.

V roce 1938 se pokusil o dohody pro případnou válku s Německem a získal příslib materiální pomoci Jugoslávie a Rumunska. Po okupaci Československa byl nucen utéci přes Francii do Londýna, kde nabídl své služby Janu Masarykovi. Edvard Beneš ho vyslal do Bukurešti jako vojenského vyslance pro Balkán, zde pomáhal československým a maďarským uprchlíkům z protektorátu, přičemž se zaměřoval především na demobilizované vojáky. Po fašistickém puči v Rumunsku a krátkém zatčení se přesunul do Istanbulu.

V Istanbulu se Píka setkal s podplukovníkem Ludvíkem Svobodou, který ho požádal o předání žádosti Edvardu Benešovi o podporu spolupráce se Sovětským svazem a založení vojenského vyslanectví v Moskvě, což Edvard Beneš přijal. V roce 1941 se setkal s Ludvíkem Svobodou podruhé. Při této schůzce Ludvík Svoboda spolu se sovětským generálem Fokinem navrhl vytvoření československých jednotek na území SSSR a další zpravodajskou spolupráci s Moskvou. Tento návrh Československá exilová vláda přijala a po podpisu sovětsko-československé vojenské dohody (18. července 1941) se Heliodor Píka stal atašé a velitelem mise Československé armády v Moskvě. Již v srpnu E. Beneše varoval, že SSSR neusiluje o svobodné Československo, ale o diktaturu proletariátu. Toto varování však nemělo na politiku Edvarda Beneše žádný vliv. Již v roce 1941 proti působení Heliodora Píky v Moskvě protestovali zástupci KSČ Klement Gottwald a Václav Kopecký.

V roce 1942 začal Píka v Buzuluku formovat jednotku československé armády z československých vojáků v sovětských zajateckých táborech. Společně s L. Svobodou dokázal čelit tlaku K. Gottwalda na zpolitizování jednotky. V září 1943 se 1. československá samostatná brigáda přesunula na frontu do oblasti Kyjeva (který osvobodila) a v listopadu se Píka účastnil slavnostního podpisu československo-sovětské spojenecké smlouvy.

V srpnu 1944 obsadil Wehrmacht Slovensko a Píka požádal sovětské velení o podporu slovenských povstalců Rudou armádou, J. V. Stalin pak vydal příkaz k dodávce zbraní na Slovensko a zahájení karpatské operace maršálem Koněvem. S postupem sovětských vojsk na československé území Píka žádal, aby byl velitelem osvobozovacích jednotek jmenován L. Svoboda, tuto žádost SSSR odmítlo. Poté neúspěšně protestoval

proti postupu Rudé armády na Zakarpatské Ukrajině; v tomto období již sovětské velení plně spolupracovalo s Klementem Gottwaldem, a jelikož ani Edvard Beneš mu neposkytl dostatečnou podporu, mohlo sovětské vedení H. Píku ignorovat.

V květnu 1945 se Heliodor Píka vrátil do Prahy, kde byl jmenován náměstkem náčelníka generálního štábu Československé armády. V tomto období byl oceněn i dvěma sovětskými vyznamenáními.

Po únoru 1948 byl zatčen a obviněn z vlastizrady a ve vykonstruovaném soudním procesu byl odsouzen k trestu smrti oběšením, který byl vykonán 21. června 1949 na dvoře plzeňské věznice Bory.

V roce 1968 byl s pomocí prezidenta L. Svobody proces s Píkou obnoven a vojenský soud v Praze konstatoval jeho nevinu a plně ho rehabilitoval. Přesto socialistický režim odmítl uznat jeho zásluhy a veřejnost se s jeho životem mohla seznámit až po roce 1989.

Roku 1991 udělil Heliodorovi Píkovi prezident Václav Havel in memoriam Řád Milana Rastislava Štefánika¹⁴ za mimořádné zásluhy v boji za osvobození vlasti v době druhé světové války, byl mu odhalen památník v Plzni i v rodné Štítině. Po Píkovi je pojmenována i 53. brigáda Armády České republiky v Opavě, náměstí v Plzni - Slovanech, ulice v Praze 6 - Dejvicích a také v Brně, Kroměříži, Liberci, Olomouci, Ostravě a na Kladně.¹⁵

---

¹⁴ Řád Milana Rastislava Štefánika bylo vojenské státní vyznamenání České a Slovenské Federativní Republiky. Bylo udělováno osobám, které se vynikajícím způsobem zasloužily o obranu a bezpečnost České a Slovenské Federativní Republiky.

¹⁵ Internetové stránky www.wikipedia.org – Heliodor Píka

JUDr. Milada Horáková

Narodila se 25. prosince 1901 na Královských Vinohradech v rodině Čeňka Krále, oddaného Masarykově myšlence a tedy protirakouských postojů.

Ze studia na gymnáziu za Rakouska - Uherska byla v roce 1918 vyloučena za účast na protiválečných demonstracích, které byly studentstvu zakázané. Zároveň jí však byl umožněn přestup na jiné pražské gymnázium, kde maturovala roku 1921. Následně zvažovala studium medicíny, ale po doporučení otce padlo její rozhodnutí pro Právnickou fakultu na Univerzitě Karlově, kde promovala v roce 1926.

Roku 1924 se osobně setkala se senátorkou Františkou Plamínkovou, zakladatelkou Ženské národní rady (ŽNR), kam také vstoupila. Brzy se stala oporou Plamínkové a později přítelkyní a následně klíčovou osobností ŽNR.

Krátce po ukončení studia se vdala za Bohuslava Horáka, zemědělského ekonoma, kterého znala již ze studií. Horák byl redaktorem Československého rozhlasu, koncem první republiky jeho programovým ředitelem. Díky němu pak hluboce věřící Horáková přestoupila i se svými rodiči od katolické církve k Českobratrské církvi evangelické.

Byla významnou českou feministkou. Od roku 1929 byla členkou České strany národně sociální (ČSNS), ačkoliv těžiště její činnosti byla nestranická Ženská národní rada (ŽNR): Angažovala se ve prospěch zrovnoprávnění žen v legislativě, neboť staré zákony musely být podřízeny nové ústavě republiky z roku 1920, kde rovnost byla zakotvena. Podílela se na tvorbě nového občanského zákoníku na částech o rodině a ženské rovnoprávnosti, který však jako celek nebyl schválen.

Jako socialistka byla také aktivní v otázkách solidarity a to především na poli sociální spravedlnosti, sociální péče a zabezpečení. Byla členkou Československého červeného kříže a řady dalších sociálních spolků. Této činnosti se věnovala i profesionálně. Nastoupila na Ústřední sociální úřad pražského magistrátu pod někdejšího vedoucího Petra Zenkla, později byla nejmladší vedoucí odboru pro mládež.

Cestovala za účelem rozšíření obzorů do Anglie, Francie a SSSR, o bolševickém Rusku tak neměla žádné iluze, zvládala angličtinu, francouzštinu, němčinu.

V roce 1939 byly vdané ženy ve státních službách ze zákona penzionovány pro uvolnění míst pro lidi odsunuté z území připojeného k Německé říši, a musela proto odejít ze zaměstnání. Skrze ŽNR organizovala sociální pomoc nejen v souvislosti se světovou ekonomickou krizí, ale nyní i uprchlíkům z pohraničí ČSR v roce 1938. Po roce 1939 se zapojila do odbojové organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ) a Politické ústředí, pro které aktivně vyhledávala na struktuře bývalé ŽNR nové ilegální pracovníky, zajišťovala tajné byty, získávala zpravodajské informace. Patřila mezi klíčové osobnosti PVVZ a podílela se na formulování jeho prvotního programu.

Neušla však pozornosti gestapa a 2. srpna 1940 byla společně s manželem zatčena, avšak za práci v ŽNR. Po zjištění napojení na odboj byla tvrdě vyslýchána a bita, pro gestapo však bez úspěchu. Dva roky byla zadržena na Pankráci a na Karlově náměstí, po atentátu na Heydricha byla převezena do Malé pevnosti v Terezíně, kde později vedla oddělení tamější „marodky“, což jí umožnilo relativně volný pohyb po lágru. Zde se znovu setkala se svým vzorem Františkou Plamínkovou, později popravenou. Z malé pevnosti v Terezíně byla v červnu 1944 převezena do Lipska a poté do Drážďan. Soud s Miladou Horákovou se konal v Drážďanech v říjnu 1944, kde se sama hájila v němčině. Prokurátor jí navrhl trest smrti, který soud nakonec změnil na 8 roků káznice. Ten si odpykávala do dubna 1945 v ženské věznici v Aichachu u Mnichova (v Horním Bavorsku), v blízkosti Dachau, kde ji osvobodila americká armáda.

Po osvobození v květnu 1945 se vrátila do Prahy, kde se setkala s manželem, který přežil pochod smrti. Po konzultacích s prezidentem Benešem, který apeloval na potřebu kvalitní stranické politiky, vstoupila znovu do své obnovené strany ČSNS, do jejího vedení a přijala poslanecký mandát Prozatímního národního shromáždění.

Obnovila také ŽNR pod novým názvem Rada československých žen (RČŽ), kde se stala předsedkyní; spolu se svými spolupracovnicemi z Rady založila v lednu roku 1947

ženský časopis s názvem Vlasta (časopis pro ženy vychází dodnes). Dále byla místopředsedkyní Svazu osvobozených politických vězňů a stala se také členkou Svazu přátel SSSR.

V roce 1946 kandidovala za ČSNS a byla zvolena do Národního shromáždění, byla členkou zahraničního a ústavněprávního výboru. V této době byla kritická vůči činnosti poválečných lidových soudů, v oblasti sociálních otázek, hospodářství a zahraniční politiky (odmítnutí Marshallova plánu¹⁶) a brzy rozpoznala servilní poslušnost československých komunistů vůči Moskvě. Kvůli tomu byla monitorována StB¹⁷, která již od konce války byla ovládána právě komunisty.

Jako předsedkyně prosadila 25. února 1948 usnesení, aby RČŽ nevstupovala do Ústředního akčního výboru, ale druhého dne byla vyloučena, vedení převzala komunistka Anežka Hodinová-Spurná a RČŽ do akčního výboru vstoupila.

Následně byla vyloučena ze všech svých veřejných funkcí, dokonce i proklamativně z těch, kterých nebyla členkou. Po neúspěšném boji s finálním nástupem komunismu se 10. března 1948 rozhodla demonstrativně vzdát svého poslaneckého mandátu, shodou okolností v den smrti Jana Masaryka. Nastoupila opět na pražský magistrát, tentokrát jako sociální referentka Ústředního národního výboru. Přestože měla možnost, aby opustila Československo, svůj odchod z vlasti oddalovala a byla stále politicky aktivní. V květnu 1948 založila s bývalým poslancem Josefem Nestávalem neformální skupinu okolo ČSNS, která udržovala kontakty s exilovými politiky, Petrem Zenklem a Hubertem Ripkou. Podporovala lidi usilující o emigraci a nadále se zasazovala proti komunistům. Pomalu tak

---

¹⁶ Marshallův plán, oficiálně Plán evropské obnovy byl plán přijatý Kongresem 3. dubna 1948 s cílem organizovaně zabezpečit americké úsilí pomoci poválečné Evropě. V důsledku odmítnutí ze strany zemí východního bloku byl plán omezený jen na západní Evropu. Plán poprvé vyhlásil ministr zahraničí USA George C. Marshall 5. června 1947 v projevu na Harvardu. Byl iniciátorem a tvůrcem plánu. V letech 1948–1952 poskytly Spojené státy v rámci tohoto plánu západní Evropě pomoc ve výši přibližně 13 miliard dolarů. Marshallův plán přispěl k hospodářské rekonstrukci západní Evropy, obnovil průmysl, zemědělství a oživil mezinárodní obchod. USA si touto hospodářskou pomocí zabezpečily vliv a prestiž v Evropě, která se postupně rozdělila na bohatnoucí Západ a zaostávající Východ. Generál Marshall byl v roce 1953 za svoji celoživotní práci oceněn Nobelovou cenou za mír.

¹⁷Státní bezpečnost (zkratka StB) byla politická policie, která byla ihned od svého vzniku v roce 1945 pod kontrolou KSČ, a sloužila k ovládnutí mocenských pozic a likvidaci protivníků režimu. Vznikla 30. června 1945 jako jedna z neuniformovaných složek Sboru národní bezpečnosti. Po roce 1948 byla jedním z hlavních nástrojů komunistického teroru. Zanikla rozkazem ministra vnitra Richarda Sachera 15. února 1990.

vznikal třetí protikomunistický odboj, ač svou činností se nikdy nedostal na hranu nebo dokonce za hranu tehdejších zákonů.

Horáková se dostala do hledáčku jako vhodný kandidát pro akci StB „Střed“, v rámci níž měla být 27. září 1949 zatčena. Pokus o předvedení do vazby se doma na Smíchově nezdařil, neboť tam byla jen služebná, dcera a Bohuslav Horák, kterému se podařilo v nestřeženou chvíli uniknout. Varovat svou ženu se mu však nepodařilo, neboť již byla zatčena o několik hodin dříve ve své kanceláři v Masné ulici.

StB při vyšetřování proslula svými brutálními metodami výslechů a vynucených přiznání. Užívala k tomu, za účasti sovětských poradců, jak fyzického násilí jako bití, nedostatek potravy, nucené bdění, zima, malá místnost, případně narkotika, tak psychického týrání a vydírání vedoucího ke ztrátě racionální sebekontroly a duševní dezorientaci.

Proces s Miladou Horákovou a s jejími dvanácti kolegy, řízený JUDr. Karlem Trudákem, probíhal od 31. května do 8. června 1950 a byl zinscenován jako veřejný „politický proces“ po vzoru sovětských velkých čistek ve 30. letech na přímý příkaz prezidenta Gottwalda. Osm dní trvající proces měl svůj vynucený „scénář“, podle kterého se měli a byli donuceni obžalovaní chovat, ale v některých momentech přesto jednali proti režii.

Osmý den procesu, 8. června 1950, po závěrečné řeči státních zástupců Juraje Viesky, Josefa Urválka a Ludmily Brožové-Polednové¹⁸ a poslední řeči všech odsouzených, která byla mediím cenzurována, se Horáková statečně staví za svoje ideály, za ideje Beneše a Masaryka.

Následně byly vyneseny rozsudky: čtyři tresty smrti oběšením včetně Horákové, čtyři tresty doživotního vězení a pět trestů od dvaceti do dvaceti osmi let

Milada Horáková odmítla žádat o milost, ale její dcera i advokát tak učinili. Přestože se mnohé významné osobnosti, například Albert Einstein, Winston Churchill nebo Eleanor

---

¹⁸ Ludmila Brožová-Polednová, (* 20. prosince 1921 Praha) byla prokurátorka Státního soudu, oddělení Praha (1950–1952), později (po zrušení státní prokuratury) okresní prokurátorka Rokycany (od roku 1953) a prokurátorka Generální prokuratury. Je to jediný aktivní účastník vykonstruovaných politických procesů v 50. letech, který byl odsouzen. Brožová-Polednová byla odsouzena za svůj podíl na justiční vraždě Milady Horákové k 6 letům odnětí svobody nepodmíněně. Tento trest jí byl zmírněn prezidentskou milostí.

Rooseveltová, snažili svými dopisy získat pro odsouzené milost u prezidenta, Gottwald, formálně na doporučení ministra spravedlnosti, rozsudky k trestu smrti podepsal.

Poprava byla vykonána oběšením na dvoře pankrácké věznice 27. června 1950 v 5:35 ráno, jako poslední ze všech čtyř k smrti odsouzených (Jan Buchal, Závaš Kalandra, Oldřich Pecl).

V roce 1991 prezident Václav Havel udělil JUDr. Miladě Horákové in memoriam Řád Tomáše Garrigua Masaryka¹⁹ I. třídy.

Roku 2004 byl 27. červen, den popravy Horákové, vyhlášen významným dnem jako Den památky obětí komunistického režimu.

V roce 2006 byla Miladě Horákové udělena americkou Nadací pro vybudování washingtonského památníku obětem zločinů komunismu Medaile svobody.²⁰

- **7. etapa: 1965 – 1980 (Rozvíjení odbornosti ve vězeňství)**

„V roce 1957 vydala hospodářská a sociální rada Organizace spojených národů dokument pod názvem Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni, který se stal v 60. a 70. letech základní normou k provádění reformy vězeňských systémů v jednotlivých západoevropských zemích, ale také v Kanadě a USA. V Československé socialistické republice byl v duchu tohoto dokumentu vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který lze považovat za legislativní základ dílčí reformy československého vězeňství. Současně vznikl Sbor nápravné výchovy jako vojensky organizovaný celek, jehož příslušníci byli určeni k zabezpečování výkonu vazby a trestu odnětí svobody.“²¹

V této souvislosti byla třídně politická diferenciací vězňů nahrazena zařazováním odsouzených do tří nápravných skupin v závislosti na jejich kriminálním narušení. Zařazování bylo prováděno na základě rozsudku soudu. Do I. nápravně výchovné skupiny

---

¹⁹ Řád Tomáše Garrigua Masaryka je vyšším státním vyznamenáním České republiky a bývalého Československa. Prezident republiky je uděluje, nebo propůjčuje osobám, které se vynikajícím způsobem zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidských práv.

²⁰ Internetové stránky www.wikipedia.cz

²¹ Historická penologie č. 1/2003, strana 9

byli zařazováni prvotrestaní za trestné činy nejméně společensky nebezpečné, do II. nápravně výchovné skupiny prvotrestaní za závažnější trestné činy a ti, kteří v posledních 10 letech spáchali úmyslný trestný čin. Do III. nápravně výchovné skupiny byli zařazováni pachatelé společensky nejzávažnějších trestných činů včetně tzv. trestů proti republice (vlastizrada, rozvracení republiky, teror, záškodnictví, sabotáž, vyzvědačství) a zvláště nebezpeční recidivisté.

S odsouzenými pracovali vychovatelé, sociální pracovníci, učitelé, speciální pedagogové a psychologové. Odborným centrem se stal Výzkumný ústav penologický, který byl založen klinickým psychologem doc. PhDr. Jiřím Čepelákem v roce 1967. V té době se nejednalo o jediné místo, kde bylo možné se zabývat penologií. Od konce 70. let existovala katedra penologie, která nesla název katedra nápravné výchovy. Tato katedra existovala při Vysoké škole Sboru národní bezpečnosti.

O rozvíjení penologie v oblasti práva se pokusil JUDr. Oto Novotný, který napsal publikaci „O trestu a věznění“ v roce 1967. V této publikaci čerpali vězeňští specialisté.

„V roce 1968 bylo vězeňství převedeno z působnosti ministerstva vnitra do kompetence národních ministerstev spravedlnosti (českého a slovenského). V rámci reformy vězeňství začal rozvíjet svoji činnost Výzkumný ústav penologický, který se zabýval osobností vězněného pachatele a možnost jeho nápravy. Na počátku 80. let vyvrcholila ve vězenství normalizační opatření, což se projevilo zrušením Výzkumného ústavu penologického a úpadkem rozvíjené odbornosti. Kontrolní činnost ve věznicích byla svěřena správě Sboru nápravné výchovy a nadále jí vykonávali okresní a krajsí dozoroví prokurátoři.“²²

V období let 1965 až 1980 bylo vykonáno celkem 39 poprav oběšením a to u odsouzených za spáchané několikanásobné vraždy.

---

²² Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

Výzkumný ústav penologický

Výzkumný ústav penologický (dále jen ústav) byl zřízen Rozkazem ministerstva vnitra č. 36/1996 dne 1. dubna 1967. Hlavním úkolem ústavu bylo zkoumat nejzávažnější problémy nápravně výchovné činnosti ve výkonu trestu odnětí svobody. Ústav shromažďoval mimo jiné i informace ze zahraničí, jaké tam měli výsledky v penologickém zkoumání. Ústav vybudoval odbornou knihovnu a psychologickou laboratoř. Na vysokých školách a středních odborných školách ministerstva vnitra zajišťoval ústav přednášky a další publikační činnost. Odborníci ústavu navrhovali opatření ke zvýšení účinnosti nápravně výchovných prostředků, vyjadřovali se k učebním osnovám a podíleli se na vypracování metodiky pro vychovatele.

„VÚP prováděl výzkum především na vlastním pracovišti, tedy u odsouzených umístěných přímo v objektu ústavu. Jednalo se o intenzivní charakter výzkumu u reprezentativních skupin odsouzených vybraných podle hledisek plánovaných úkolů. Byl sledován jejich somatopsychologický stav a chování. Při zacházení s odsouzenými se pokusně aplikovaly pedagogické, psychologické a psychiatrické metody směřující k reedukaci a resocializaci. Jedním ze základních a dlouhodobých úkolů, který VÚP řešil, byl výzkum v oblasti kolektivních a skupinových nápravně výchovných metod. Šlo v něm především o rozvoj speciálních penitenciárních resocializačních metod, které byly předpokladem účinnosti výkonu trestu odnětí svobody. Dalším úkolem, na který se VÚP zaměřil, bylo zkoumání dynamiky projevů osobnosti v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody. Řešení tohoto úkolu souviselo s individualizací, klasifikací odsouzených a diferenciací forem a metod nápravné výchovy. V rámci tohoto úkolu se provádělo mnoho empirických výzkumů, při nichž se vyšetřovali prvotrestaní i recidivisté, se záměrem zjišťovat vlastnosti osobnosti, které byly, v souvislosti s jejich trestnou činností a změnami těchto vlastností v průběhu výkonu trestu, významné. Mezi základní a trvalé úkoly VÚP patřil výzkum v oblasti pracovní výchovy odsouzeného jako jednoho ze základních prostředků nápravné výchovy. V systému nápravné výchovy měla také velký význam právní edukace odsouzených. Aby ji bylo možné realizovat, bylo důležité zjistit, jak

vysoké je právní vědomí odsouzených. V roce 1980 tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Jan Němec Výzkumný ústav penologický zrušil.²³

- **8. etapa: 1981 – 1989 (Úpadek odbornosti ve vězeňství)**

Zrušení penologického ústavu předcházelo stupňující se využívání státní moci vůči zastáncům lidských práv, zejména po vzniku Charty 77, což se projevilo v přílivu odsouzených politických vězňů do výkonu vazby a trestu odnětí svobody. Společně s pachateli kriminálních trestných činů byli drženi političtí vězni. V roce 1978 zaslali České národní radě, Slovenské národní radě a Národnímu shromáždění mluvčí Charty 77 petici proti podmínkám ve vězeňství.

K 1. lednu 1989 existovalo celkem 37 útvarů Sboru nápravné výchovy ČSR, z toho Ústřední eskortní středisko v Praze, 9 věznic pro výkon vazby, 6 nápravně výchovných ústavů I. nápravně výchovné skupiny s pěti pobočkami (Drahonice, Holešovice, Dřín, Šmikousy, Pouchov), 14 nápravně výchovných ústavů II. nápravně výchovné skupiny a 3 nápravně výchovné ústavy III. nápravně výchovné skupiny (Valduice, Mírov, Opava). Odsouzené ženy vykonávaly trest odnětí svobody ve věznicích Pardubice, Opava a Všehrady. Mladiství vykonávali trest odnětí svobody ve speciálních ústavech, a to ženy v Pardubicích a muži v Libkovicích a Opavě.

V období 1981 až 1989 bylo vykonáno celkem 15 poprav oběšením, které se opět týkaly pachatelů vražd. Poslední poprava byla vykonána na pětinasobném vrahovi.

- **9. etapa: 1990 – současnost (Reformní úsilí ve vězeňství)**

V roce 1989 nastoupilo české vězeňství cestu radikální transformace. Do té doby vězeňství bylo ovlivněno sovětským modelem včetně organizace, řízení a pojetí účelu trestu a zacházení s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody. Klád se důraz na trestní represi, kázeňské a disciplinární prvky výkonu trestu odnětí svobody, na nucenou práci

---

²³ SKOŘEPOVÁ, Ladislava: „Historie české penitenciaristiky“. Brno, Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2011

vězňů pro potřeby národního hospodářství, spolu se zvýrazňováním politického, třídního a mocenského významu ozbrojených sil. „Cílem mělo být vytvoření moderního, humánního vězeňského systému bez zátěže metod, řízení, úkolů a dalších politizujících pseudoaktivit z přežilého období. Do tohoto procesu se významnou měrou zapojila vězeňská komise zřízená při petičním výboru pro právní ochranu a bezpečnost ČNR, poslanecké aktivity, ale i nevládní organizace jako Amnesty International, IGF, Konfederace politických vězňů a duchovní křesťanských církví.

V prvních dvou letech po společenských změnách v roce 1989 musely být tlumeny hromadné nepokoje a vzpoury a byla postupně upevňována vnitřní a vnější bezpečnost ve věznicích. To umožnilo přistoupit k závažným změnám v zacházení s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody i ve vazbě tak, aby byla plně respektována občanská práva omezená ze zákona, důstojnost zaručená základní listinou lidských práv a aby došlo k profesionalizaci při zacházení s pachateli. Průběžně došlo proto nejprve k porovnání Standardních minimálních pravidel OSN při zacházení s vězni a duchu a liteře Evropských vězeňských pravidel s vězeňskou legislativou a posléze k jejich přímé aplikaci. Výrazem tohoto trendu bylo přijetí novely zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (změna 179/1990 Sb. 555/1992 Sb. a 294/1993 Sb.), dále zákona ČNR ze dne 19. března 1992 o služebním poměru příslušníků Policie ČR č. 186/1992 Sb., zákona ČNR ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, č. 555/1992 Sb. Dne 10. listopadu 1993 byl přijat zcela nový zákon o výkonu vazby č. 293/1993 Sb. A v roce 1994 dne 21. dubna prováděcí vyhlášky k zákonům o výkonu vazby a trestu.“²⁴

Po rozsáhlé amnestii se znovu začaly plnit vězeňská zařízení a v této situaci prudkého nárůstu kriminality byly přijímány již zmiňované zákony. Ke změnám docházelo i ve Sboru nápravné výchovy, všichni příslušníci se museli podrobit prověrkám, které posoudily jejich odbornost a morální způsobilost. Chybělo po prověrkách asi 450 příslušníků. Příslušníci SNV se mohli rekvalifikovat v Institutu pro vzdělávání SNV. Dále došlo k vypracování profilace nápravně výchovných ústavů podle stupně bezpečnostního opatření. Teoretická východiska i praktické kroky byly vypracovány v Koncepti vězeňství České republiky v roce 1991. Koncepte je vlastně aplikace Evropských vězeňských pravidel o rozvinutí a prohloubení diferencovaného zacházení s jednotlivými kategoriemi

---

²⁴ Historická penologie 1/2004 str. 10

vězňů a vytvoření legislativních, materiálních a personálních předpokladů pro transformaci vězeňství. V roce 2005 byla vydána nová Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015.

Základní principy Evropských vězeňských pravidel

1. Se všemi osobami zbavenými svobody bude zacházeno tak, aby byla respektována jejich lidská práva.
2. Osobám zbaveným svobody budou ponechána veškerá práva, která jim nebyla zákonně odňata uložením výkonu trestu nebo vazby.
3. Omezení ukládaná osobám zbaveným svobody budou v nezbytně minimálním rozsahu a úměrná legitimnímu účelu, pro který byla uložena.
4. Vězeňské podmínky, které porušují lidská práva vězňů, nelze ospravedlnit nedostatkem prostředků.
5. Život ve vězení se musí co možná nejvíce přibližovat pozitivním aspektům života na svobodě.
6. Výkon trestu bude zajišťován tak, aby umožnil osobám zbaveným svobody jejich opětovné začlenění do svobodné společnosti.
7. Je nutno podporovat spolupráci s externími sociálními službami a co možná nejvíce i zapojení občanských sdružení do vězeňského života.
8. Vězeňští pracovníci vykonávají důležitou veřejnou službu a jejich přijímání, zaškolení i pracovní podmínky jim musí umožnit udržování vysoké úrovně jejich péče o uvězněné osoby.
9. Ve všech věznicích musí probíhat pravidelné státní inspekce a nezávislé kontroly.

Hlavní zásady Evropských vězeňských pravidel

1. Odnětí svobody se má provádět za takových materiálních a mravních podmínek, která zabezpečují respekt k důstojnosti člověka a jsou v souladu s těmito pravidly.
2. Pravidla se aplikují nestranně. Nelze diskriminovat na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, narození, hospodářského nebo jiného postavení. Je třeba respektovat náboženské vyznání a mravní nařízení skupiny, ke které vězeň náleží.
3. Účelem jednání s osobami ve vězení je zachování jejich zdraví a sebeúcty, a pokud to doba výkonu trestu dovolí, rozvíjet jejich osobní pocit odpovědnosti

a podporovat ty postoje a dovednosti, které jim pomohou k návratu do společnosti s co největší nadějí vést, po propuštění, soběstačný život respektující zákony.

4. Věznice se budou pravidelně kontrolovat kvalifikovanými a zkušenými inspektory jmenovanými příslušným úřadem. Jejich úkolem je zejména to, aby sledovali, zda a jak dalece jsou tyto ústavy vedeny dle platných zákonů a předpisů, cílů vězeňských služeb a požadavků těchto pravidel.
5. Se zvláštním ohledem na zákonnost výkonu vazebních opatření se ochrana osobních práv vězňů zabezpečí prostřednictvím kontroly prováděné v souladu s vnitrostátními předpisy soudním nebo jiným řádně ustanoveným úřadem, oprávněným navštěvovat vězně, aniž by spadal pod vězeňskou správu.
6. Tato pravidla budou lehce přípustná personálu v národních jazycích. Je třeba učinit je přístupná i pro vězně, a to pokud možno v jazyce, kterému rozumí.

Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015

Koncepce českého vězeňství do roku 2015 je rozdělena na kapitoly: bezpečnost; výkon vazby; výkon trestu odnětí svobody; zdravotnictví; organizace, řízení a styk s veřejností; zabezpečení a správa vězeňství.

Základní cíle Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015:

- Koncipováním a naplněním nové bezpečnostní doktríny, jejímž základem bude komplementární působení prvků vnější bezpečnosti a bezpečnosti dynamické, zajistit přiměřenou míru bezpečnosti a bezpečí pro společnost, vězně a vězeňský personál.
- K objektivnějšímu posuzování a efektivnější eliminaci rizik, představovaných jednotlivými vězněnými osobami, koncipovat a realizovat nově diagnostikování, klasifikací a umístování vězněných osob; přitom akceptovat principy založené na metodě hodnocení rizik a potřeb.
- Činit kroky k dalšímu zintenzivnění spolupráce s Probační a mediační službou České republiky.
- Zjednodušit strukturu vězeňských zařízení, přičemž základ této struktury budou tvořit pouze tři typy věznic, a to věznice pro výkon trestu odnětí svobody s dozorem, věznice pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou a vazební věznice.

- Na základě zkušeností z rozvinutých vězeňských systémů zvýšit zásadně účast na odborných diagnostických pracovištích vězeňské služby při zařazování a přeřazování odsouzených do typů věznic.
- Zpracovat a realizovat strategii zaměstnávání vězněných osob směřující k rozšíření možností zaměstnávání, přitom počítat též se zaměstnáváním během výkonu vazby.
- Činit kroky k žádoucím změnám vězeňské architektury, a to především s cílem modernizace vězeňských zařízení, případně výstavby nových.
- Být moderním, dynamickým systémem, jenž je otevřen odůvodněným změnám. K tomu orientovat vztahy s veřejností, s institucemi a organizacemi, včetně Koncepce aktivních zahraničních kontaktů.
- V návaznosti na koncepční změny ve zdravotnictví veřejném a s ohledem na specifické potřeby vězeňství dořešit systém zdravotnické péče o vězněné osoby i personál.
- Činit kroky k tomu, aby případný další nárůst (nebo stagnace) počtu vězněných osob nebyl důvodem k rezignaci na dosažení strategických cílů.²⁵

---

²⁵ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

2 VZNIK VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY

Vězeňská služba České republiky (dále jen Vězeňská služba ČR) vznikla 1. ledna 1993 přeměnou dosavadního Sboru nápravné výchovy. Vězeňská služba ČR je ozbrojeným bezpečnostním sborem, řídí jí generální ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Vězeňská služba ČR se dělí na organizační jednotky, kterými jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence a Institut vzdělávání.

„Úkoly vězeňské služby:

- a) Spravuje a střeží vazební věznice a věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.
- b) Spravuje a střeží ústavy pro výkon zabezpečovací detence.
- c) Střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody.
- d) Prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění.
- e) Provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody.
- f) Zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstev a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství.
- g) Vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody.
- h) Provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Případně i osob ve výkonu vazby.
- i) Vede evidenci osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky.
- j) Plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázaná.
- k) Zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Institut vzdělávání, a vzdělávání osob ve výkonu

vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště, učiliště a odborné učiliště Vězeňské služby.

- l) Poskytuje zdravotní služby ve svých zdravotnických zařízeních osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu zabezpečovací detence a osobám ve výkonu trestu odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby; v případě potřeby zabezpečuje zdravotní služby u mimovězeňských poskytovatelů zdravotních služeb.
- m) V rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem objasňuje a prověřuje vlastními pověřenými orgány trestné činy osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence; ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů.²⁶

2.1 Typy věznic

V současné době spravuje Vězeňská služba ČR 35 věznic a 2 ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Vazební věznice a věznice se dělí do čtyř základních skupin podle míry vnější ostrahy. O tom, do kterého typu věznice bude odsouzený umístěn, rozhoduje soud podle závažnosti spáchaného trestného činu.

- Věznice s dohledem – zde vykonávají trest odsouzení, kteří spáchali trestný čin z nedbalosti a dosud nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin. Vězni se mohou volně pohybovat po věznici, většinou pracují mimo věznici, kde na ně dohlíží vychovatel alespoň jednou týdně. Ředitel věznice jim může povolit volný pohyb na sportovních a kulturních akcích a na bohoslužbách.
- Věznice s dozorem – v těchto věznicích si odpykávají trest odsouzení, kteří již byli ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin, a osoby, které byly odsouzeny za úmyslný trestný čin k odnětí svobody v trvání do tří let a ještě ve výkonu trestu za úmyslný trestný čin nebyly. Vězni se pohybují po věznici organizovaně pod dohledem Vězeňské služby, pracují na nestřežených pracovištích

---

²⁶ §2 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážích České republiky ze dne 17. listopadu 1992

mimo věznici, kde na ně dohlíží zaměstnanec Vězeňské služby alespoň jednou za hodinu. Pokud vězeň plní pracovní úkoly, může ředitel, povolit volný pohyb mimo věznici.

- Věznice s ostrahou – zde vykonávají trest odsouzení, kteří spáchali úmyslně trestný čin a byli odsouzeni k odnětí svobody do osmi let a nejsou u nich předpoklady pro zařazení do jiné skupiny. Vězni se pohybují po věznici organizovaně pod dohledem zaměstnance Vězeňské služby a pracují na pracovištích ve věznici nebo na střežených pracovištích mimo věznici, kde dohled nad nimi je prováděn minimálně jedenkrát za 45 minut.
- Věznice se zvýšenou ostrahou – do této věznice se zařazují vězni, kteří byli odsouzeni k doživotnímu trestu odnětí svobody, zvláště nebezpeční recidivisté, osoby odsouzené za velmi závažný úmyslný trestný čin k odnětí svobody nejméně osmi let a osoby odsouzené za úmyslný trestný čin, které za posledních pět let uprchly z vazby nebo z výkonu trestu. Vězni se pohybují organizovaně pod vedením příslušníka vězeňské služby. Pracují v prostorách věznice nebo přímo na celách, za žádných okolností se jim nepovoluje volný pohyb.²⁷

Detenční ústav

O zřízení detenčního ústavu diskutovala odborná veřejnost již v sedmdesátých letech, chyběl zde institut, který by obsahoval kromě režimu výkonu trestu odnětí svobody i prvky léčení. Jednalo se o umístění nebezpečných agresorů, sexuálních deviantů a dalších osob s nařízenou ochranou léčbou. Do té doby byli tyto nebezpeční pachatelé umístováni v psychiatrických léčebnách, odkud utíkali, ohrožovali životy a zdraví personálu těchto léčeben. V České republice byl přijat zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, který je účinný od 1. ledna 2009. Ústav pro výkon zabezpečovací detence byl zřízen v Brně a v Opavě. Chovanci budou umístováni po jednom, maximálně po dvou na pokoji při zachování 6 metrů čtverečních na osobu. Vnější zabezpečení a střežením se ústav přibližuje spíše vězeňskému zařízení, čímž je riziko útěku minimální. Vnitřní

---

²⁷ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

režim, zahrnující léčebné a terapeutické programy připomíná spíše zdravotnické zařízení. Zřízení Ústavů pro výkon zabezpečovací detence jednoznačně sleduje snahu vyšší společenské ochrany před vysoce nebezpečnými jedinci.

2.2 Management Vězeňské služby České republiky

V čele Vězeňské služby České republiky se vystřídalo několik generálních ředitelů, včetně jedné generální ředitelky. Prvním generálním ředitelem Vězeňské služby České republiky v období roku 1990 až 1994 byl RSDr. Jaroslav Konečný, JUDr. Mirko Huleja a JUDr. Zdeněk Karabec. V roce 1994 ho vystřídal PaedDr. Jiří Malý, který po čtyřech letech požádal o vyřazení do civilu. Na jeho místo nastoupila tehdejší první náměstkyně Mgr. Kamila Meclová, která byla a stále je první ženou v čele Vězeňské služby České republiky. V roce 2005 byla odvolána tehdejším ministrem spravedlnosti JUDr. Pavlem Němcem a do vedení se dostal PhDr. Luděk Kula. Toho nahradil v polovině roku 2010 PhDr. Jiří Tregler, po jeho rezignaci byl ustanoven na generálního ředitele bývalý první náměstek Mgr. Petr Dohnal, který by v dubnu 2014 odvolán ministryní spravedlnosti JUDr. Helenou Válkovou a nahradil ho nynější generální ředitel PhDr. Pavel Ondrášek.

JUDr. Zdeněk Karabec

JUDr. Zdeněk Karabec nahradil v lednu roku 1990 náčelníka správy SNV plk. JUDr. Mirko Huleja. 7. ledna 1994 uzavřel Dohodu o duchovní péči mezi Vězeňskou službou České republiky a církvemi sdružené v Ekumenické radě církví České republiky jako členové a pozorovatelé zastoupené předsedou jejich řídicího výboru ThMgr. Pavlem Smetanou a římskokatolickou církví zastoupenou předsedou České biskupské konference arcibiskupem PhDr. Miloslavem Vlčkem.

Za jeho působení došlo k prověrkám morální bezúhonnosti a profesionální způsobilosti příslušníků, jejich schopností pracovat ve vězeňství. Došlo k ujednání zásadních stanovisek, byla změněna celá struktura řízení, např. novelizován řád výkonu trestu odnětí svobody. Byly novelizovány vnitřní předpisy, zejména výkon strážní a eskortní služby, způsob rozúčtování odměn odsouzených, organizace zdravotnické služby a byly připraveny návrhy na vydání nového zákona o výkonu trestu odnětí svobody a zákona o výkonu vazby. Byl zřízen Institut vzdělávání pro rekvalifikaci příslušníků a pracovníků ve vězeňství. Organizačně bylo připraveno zavedení Justiční stráže jako zcela nové složky vězeňského systému. Pro příslušníky byly vyvzorovány nové uniformy. Začalo se se zaváděním výpočetní techniky. V roce 1992 byla přijata Koncepce českého vězeňství. V neposlední řadě za jeho působení v čele Vězeňské služby ČR došlo k reorganizaci ředitelství a byl vydán nový organizační řád s účinností od 1. ledna 1993. Došlo k zcivilnění části zaměstnanců.²⁸

---

²⁸ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

Mgr. Kamila Meclová

Dalším významným generálním ředitelem, resp. generální ředitelkou byla plk. Mgr. Kamila Meclová. Narodila se v roce 1948. Předtím, než začala studovat psychologii na Univerzitě Karlově, pracovala v kojeneckém ústavu. Po absolvování univerzity pracovala rok jako kurátorka pro romskou problematiku při ONV Kladno. Ve vězeňství působila od roku 1976, pracovala jako psycholožka ve Věznici Vinařice a od roku 1990 jako ředitelka věznice pro ženy v Pardubicích. V roce 1995 přišla na generální ředitelství, kde působila na postu 1. náměstkyně generálního ředitele Vězeňské služby ČR a po pěti letech se stala generální ředitelkou. V roce 2005 byla odvolána tehdejším ministrem spravedlnosti JUDr. Pavlem Němcem. Po odvolání až do roku 2010 pracovala jako ředitelka ve Věznici Světlá nad Sázavou.

„Prosazovala změny v parlamentu v otázkách vězeňství, které jsou nyní platné v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Účastnila se mnohých mezinárodních konferencí a byla i při jednání o změně trestního práva. V lednu 2000 se jí velice dobře podařilo potlačit vzpouru v polovině českých věznic. Dala vznik oddělení pro matky nezletilých dětí, zlepšila zacházení s mladistvými odsouzenými, zlepšila podmínky ve věznicích.“²⁹

---

²⁹ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

Věznice Světlá nad Sázavou

„V kontextu aktuální zákonné úpravy je Věznice Světlá nad Sázavou zařazena do kategorie věznic s ostrahou. Svůj trest zde vykonávají ženy odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody především v kategoriích ostraha, dozor a mladiství, rovněž zvýšená ostraha a dohled. Kromě toho věznice zajišťuje výkon trestu odnětí svobody specifickým skupinám odsouzených, které vyžadují zvláštní přístup. Proto byla ve věznici zřízena tato specializovaná oddělení: pro výkon trestu matek nezletilých dětí ve věznici s dohledem, dozorem, ostrahou, pro výkon trestu trvale pracovně nezařaditelných odsouzených žen ve věznici s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou, pro výkon trestu odsouzených mladistvých žen. Od 1. 7. 2004 bylo zřízeno zvláštní oddělení pro výkon vazby na matkách s dětmi do jednoho roku věku dítěte.“³⁰

Již jsem zmiňovala, že velký podíl na zřízení nové věznice měla bývalá generální ředitelka Mgr. Kamila Meclová. Když se v roce 2000 rozhodovalo o zřízení věznice pro ženy, bylo v konceptu zahrnuto i oddělení pro výkon trestu matek s dětmi. Toto specializované oddělení bylo otevřeno v roce 2002. Kapacita oddělení je patnáct matek a dvacet dětí ve věkovém rozmezí jeden až tři roky, výjimečně u sourozenců do pěti let dítěte. Odborná komise složená z vedoucí oddělení výkonu trestu a vazby, psychologa, sociální pracovnice, speciálního pedagoga a lékaře věznice. Matka o dítě celý den pečuje, připravuje stravu, pere, žehlí, uklízí, stará se o duševní a tělesný rozvoj dítěte. I na tomto oddělení je režim dne, který začíná ráno v sedm hodin, příprava snídaně, hygiena, úklid, dopolední program. Příprava oběda, vycházky, spánek dítěte, příprava večeře, večerní hygiena, noční klid. Pokud odsouzené docházejí do věznice finanční prostředky, jako jsou alimenty nebo sociální dávky, lze je použít pouze pro uspokojení potřeb dítěte. Odsouzená přijímá návštěvy v maximálním počtu čtyř osob jednou měsíčně na tři hodiny.

---

³⁰Věznice Světlá nad Sázavou, internetové stránky www.vscr.cz

PhDr. Luděk Kula

Narodil se 8. ledna 1965 ve Frýdku – Místku. V roce 1990 maturoval na Střední průmyslové škole a v roce 2000 dokončil studium na vysoké škole v Brně, jednalo se o Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity, obor sociální pedagogika.

Profesní kariéru začal ve Vazební věznici Brno, kam nastoupil v roce 1986 jako strážný. Po šesti letech se stal velitelem směny v oddělení ochrany a obrany a v dalším roce vrchním inspektorem služby.

V roce 1995 ve Vazební věznici Břeclav na oddělení vězeňské a justiční stráže zastával funkci vedoucího oddělení. V tom samém roce se stal zástupcem ředitele Vazební věznice Brno pro břeclavský objekt. Luděk Kula, měl velmi dobré manažerské schopnosti a odborné znalosti, a proto byl v listopadu 1995 ustanoven na funkci ředitele Vazební věznice Brno. V této pozici řídil věznici deset let. Generálním ředitelem by jmenován tehdejšími ministrem spravedlnosti JUDr. Pavlem Němcem v roce 2005.

V roce 2006 byl povýšen do generálské hodnosti generálmajor.

PhDr. Jiří Tregler

Jiří Tregler se narodil v roce 1957 v Sušici. Vystudoval Univerzitu Hradec Králové, obory Sociální pedagogiku a Sociální patologii a prevenci. V institucích Vězeňské služby ČR se pohybuje od roku 1986. První zkušenosti s managementem získal během devítiletého angažmá ve Věznici Horní Slavkov. V roce 1995 přijal místo 1. zástupce ředitele Věznice Pardubice a o pět let později se stal jejím ředitelem. V roce 2010 po odvolání tehdejšího generálního ředitele PhDr. Ludka Kuly ministrem spravedlnosti JUDr. Jiřím Pospíšilem, se stal generálním ředitelem Vězeňské služby České republiky. Od začátku zvolení měl Jiří Tregler za úkol věnovat se napjatému rozpočtu vězeňské služby a stoupajícímu počtu odsouzených. Za jeho působení čelil úřad v souvislosti s přeplněnými věznicemi například hrozbě vzpoury. Její přípravy se v roce 2012 údajně týkaly pražské pankrácké věznice a dalších čtyř zařízení.

V květnu 2012 mu prezident Václav Klaus udělil generálskou hodnost brigádní generál.

Mgr. Petr Dohnal

Narodil se 1. února 1972 v Praze. Petr Dohnal vystudoval psychologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a absolvoval postgraduální studium forenzní psychologie na Univerzitě Karlově v Praze. Petr Dohnal je s českým vězeňstvím a jeho rozvojem spjat většinu svého života. Svou profesní kariéru ve vězeňské službě zahájil před více než 22 lety ve Vazební věznici Praha – Pankrác, kam nastoupil jako strážný a postupně prošel řadou funkcí, včetně ředitele této věznice. Od roku 2008 se ve funkci prvního náměstka generálního ředitele Vězeňské služby ČR zasloužil o prosazení řady racionalizačních opatření, která ve svém důsledku vedla ke stabilizaci a rozvoji českého vězeňství.

V nejvyšší funkci, do níž byl jmenován ministrem spravedlnosti JUDr. Pavlem Blažkem v prosinci roku 2012, na sebe rychle upozornil bezproblémovou realizací amnestie prezidenta republiky vyhlášené v lednu 2013, a později pak organizací efektivní pomoci oblastem postiženým ničivými povodněmi. Významný je jeho podíl na neustálém posilování vnitřní, vnější i dynamické bezpečnosti věznic, stejně jako na řadě legislativních návrhů, včetně novelizace zákona o výkonu vazby, který předpokládá výrazné zlepšení životních podmínek obviněných.

Dne 4. dubna 2014 odvolala Petra Dohnala z funkce generálního ředitele ministryně spravedlnosti JUDr. Helena Válková.

V říjnu 2013 byl Mgr. Petr Dohnal jmenován prezidentem republiky Milošem Zemanem do generálské hodnosti brigádní generál.

PhDr. Pavel Ondrášek

Narodil se v Brně 12. března 1971. Vystudoval Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity, obor etopedie³¹. Od roku 1992 pracuje ve Vězeňské službě České republiky, kde prošel různými funkcemi. Díky svým odborným a profesním schopnostem byl v roce 2005 jmenován ředitelem Věznice Všechny a následně v roce 2007 ředitelem odboru vězeňské a justiční stráže Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky. V roce 2008 byl Pavel Ondrášek povolán do Vazební věznice Liberec, kde působil jako ředitel až do 30. června 2009. Od července 2009 zastával funkci ředitele Věznice Rapotice. Po odvolání Petra Dohnala dosadila ministryně spravedlnosti v dubnu 2014 Pavla Ondráška do funkce generálního ředitele Vězeňské služby České republiky.

V říjnu 2014 PhDr. Pavla Ondráška jmenoval prezident republiky Miloš Zeman brigádním generálem.

---

³¹ Etopedie je speciální pedagogická disciplína, která se zabývá rozvojem, výchovou a vzděláváním dětí, mládeže a dospělých, kteří mají poruchu chování. Poruchy chování jsou takové projevy jedince, jimiž se vymyká z přiměřeného chování. Hovoříme o obtížné vychovatelnosti, která má příčinu sociální, výchovnou nebo je příčinou zanedbanost. Poruchy chování souvisejí s porušováním normy, kterou stanovuje daná společnost. V závažnějších případech jde o nedodržování právních norem.

3 AMNESTIE – OD ROKU 1918 DO SOUČASNOSTI

Ne častým, ale velmi závažným krokem v životě odsouzeného je amnestie, kterou většina přijímá pozitivně. O to horší práci má Vězeňská služba České republiky, není jen vyhlášení amnestie a propuštění vězně, Jedná se o velice náročnou činnost ať již logistické, správní nebo právní povahy.

„Propouštěcí procedura osob, na které se podmínky amnestie vztahují a které získaly soudním projednáním pravomocné rozhodnutí o propuštění, se odehrávalo ve věznici a trvalo obvykle řádově desítky minut až hodiny. Během této procedury absolvovala propouštěná osoba zdravotní prohlídku, vrácení erárního materiálu, finanční vyrovnání a převzetí osobních věcí. Pokud je zcela bez prostředků mohla dostat i sociální příspěvek, například na cestu do místa svého bydliště. Tento příspěvek se stává pohledávkou, kterou vězeňská služby podle svých možností vymáhá. Pokud bydlí propuštěný vězeň daleko, mohl dostat také studenou stravu na cestu, pokud nemá vlastní civilní oděv (například pokud byl z hygienických důvodů zlikvidován), může si civilní oděv zapůjčit od vězeňské služby.“³²

3.1 Vysvětlení pojmů

Amnestie „(z řeckého amnéstia = zapomenutí) je rozhodnutí o hromadném, a to úplném nebo částečném prominutí trestu a současně o zahlazení odsouzení pro trestný čin. Neruší tedy rozsudek ani občanskoprávní odpovědnost odsouzeného (například nahradit škodu), ale pouze trest. V České republice bývá doprovázena abolicí. Historicky je amnestie výsadní právo panovníka, který ji uděloval obvykle při nástupu na trůn. Na rozdíl od milosti, udělované individuálně, týká se amnestie všech nebo určitých skupin odsouzených a trestaných, např. za určité zločiny a může být také omezena například výší trestu.“³³

Abolice „(lat. Abolitio od abolere = zrušit, odstranit) je pojem trestního práva, označující prerogativu hlavy státu, na základě jejíhož využití vznikne nepřipustnost trestního stíhání. Může být jak ve formě individuální milosti, tak kolektivní amnestie. Spočívá v tom, že

---

³² Časopis České vězeňství 1/2013, strana 8

³³ Internetové stránky www.wikipedia.org

oprávněná osoba, např. hlava státu, nařídí, aby se trestní stíhání pro určitý trestný čin nezahajoval, a pokud již zahájeno bylo, ale nebylo doposud pravomocně skončeno, aby bylo zastaveno. Abolici znalo už římské právo a později bývalo výsadou panovníků.³⁴

Agraciace „(z lat. ad + gratia = milost) je jednou z forem amnestie, popř. milosti. Při agraciaci je zcela nebo zčásti zrušen pravomocně uložený trest nebo jeho nevykonaná část a obvykle je současně s tím zahlazeno odsouzení.³⁵

Amnestie v období od 28. října 1918 do 14. března 1939

- Rozhodnutí prezidenta republiky Tomáše Garrigue Masaryka, který udělil za své funkční období celkem třináctkrát amnestii:
  - 21. ledna 1919 – aboliční i agraciační (trestní řízení a tresty prominuté předchozí amnestií)
  - 22. července 1919 - aboliční i agraciační (pro osoby, které nastoupily v roce 1914 – 1918 vojenskou službu)
  - 21. října 1919 – agraciační a rehabilitační (prvostrestané nebo trestné činy politické)
  - 27. května 1920 - aboliční i agraciační (pro trestné činy politické)
  - 13. února 1922 – agraciační (pro osoby, které byly odsouzeny pro účast na komunistických protizákonnostech, jež se staly v prosinci 1920)
  - 5. června 1922 - aboliční i agraciační (pro trestné činy spáchané před nastoupením vojenské služby v období 28. října 1918 až 12. října 1920)
  - 24. července 1922 - aboliční i agraciační (za přestupky a přečiny)
  - 2. září 1924 – aboliční, agraciační i rehabilitační – (za přečiny uvedené v § 18 zákona z 23. března 1923, č. 60 Sb., o telegrafech)
  - 14. července 1925 - aboliční, agraciační i rehabilitační (amnestie vyhlášena u příležitosti nabytí účinnosti smlouvy mezi Československem a Polskem o otázkách právních a finančních, uzavřené ve Varšavě dne 23. dubna 1925.
  - 2. června 1927 - aboliční i agraciační (za přečiny a přestupky)

---

³⁴ Internetové stránky www.wikipedia.org

³⁵ Internetové stránky www.uridictum.pecina.cz

- 19. října 1928 – aboliční, agraciační i rehabilitační (za přečiny a přestupky)
- 16. června 1934 - aboliční i agraciační (za přestupky a za přečiny)
- 14. prosince 1935 - širší aboliční i agraciační (za přestupky a přečiny)
- Rozhodnutí prezidenta republiky Edvarda Beneše:
  - 6. března 1937 - aboliční, agraciační i rehabilitační (přečiny a zločiny)
  - 16. dubna 1938 – aboliční a agraciační (za přečiny a zločiny)
- Rozhodnutí vlády republiky Československé
  - 7. října 1938 – aboliční a agraciační (na peněžité tresty, náhradní tresty na svobodě a tři měsíce z trestu osob poprvé nepodmíněně odsouzených nebo jeden měsíc z trestu u ostatních odsouzených)
- Rozhodnutí prezidenta republiky Emila Háchy
  - 2. prosinec 1938 – aboliční i agraciační (na politické trestné činy spáchané pře 7. říjnem 1938)
  - 31. prosince 1938 – aboliční i agraciační (politické trestné činy pro osoby maďarské národnosti)

Amnestie v období od 14. března 1939 do 8. května 1945

- Vládní nařízení ze dne 13. července 1939 č. 192/1939 Sb., o daňové amnestii
- Vládní nařízení ze dne 29. listopadu 1939 č. 290/1939 Sb., o devizové amnestii

Amnestie v období od 8. května 1945 do 25. února 1948

- Rozhodnutí prezidenta republiky Edvarda Beneše
  - 31. července 1945 - aboliční, agraciační i rehabilitační (prominuty peněžité tresty)
  - 29. srpna 1945 – aboliční i agraciační (pro trestní věci v působnosti vojenských soudů)
- Rozhodnutí vlády ze dne 7. září 1945 o všeobecné amnestii ve správních věcech trestních
- Zákon ze dne 15. května 1946 č. 135/1946 Sb., o daňové a důchodkové (poplatkové) amnestii

- Rozhodnutí vlády ze dne 21. června 1946 o amnestii ve správních věcech trestních se zřetelem k soupisu hospodářského zvířectva prováděnému ke dni 1. července 1946.

Amnestie v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989

- Rozhodnutí presidenta republiky Klementa Gottwalda
  - 19. června 1948 č. 1178/1948 Ú. 1. – obecná aboliční a agraciační (v oboru občanského trestního soudnictví)
  - 19. června 1948 č. 1179/1948 Ú. 1. – agraciační (v oboru vojenského soudnictví)
- Rozhodnutí vlády ze dne 19. června 1948, o amnestii ve správních věcech trestních, publikované vyhláškou ministra vnitra č. 1180/1948 Ú. 1. - aboliční i agraciační (za správní přestupky v období od 6. května 1945 do 14. června 1948)
- Rozhodnutí prezidenta republiky Antonína Zápotockého
  - 4. května 1953 – aboliční, agraciační i rehabilitační (k úmrtí Klementa Gottwalda, nevztahovala se na politické trestné činy)
  - 9. května 1955 – aboliční i agraciační (k desátému výročí osvobození našich národů Sovětskou armádou)
- Rozhodnutí vlády ze dne 4. května 1955, o amnestii ve správních věcech trestních – aboliční i agraciační (obecná přestupková amnestie)
- Rozhodnutí vlády ze dne 9. května 1955, o amnestii ve správních věcech trestních – aboliční i agraciační (obecná přestupková amnestie)
- Rozhodnutí vlády ze dne 1. prosince 1957 o amnestii ve správních věcech trestních – aboliční i agraciační (obecná přestupková amnestie)
- Rozhodnutí prezidenta republiky Antonína Novotného
  - 1. prosince 1957 – aboliční, agraciační a rehabilitační (k úmrtí Antonína Zápotockého)
  - 9. května 1960 č. 54/1960 - aboliční, agraciační a rehabilitační (k patnáctému výročí osvobození Sovětskou armádou)
  - 9. května 1962 č. 46/1962 - některé protistátní trestné činy

- 9. května 1965 č. 43/1965 – u amnestovaných byl prominut zbytek trestu pod podmínkou, že se do tří nebo do sedmi let ode dne rozhodnutí nedopustí úmyslného trestného činu.
- Rozhodnutí prezidenta republiky Ludvíka Svobody
  - 9. května 1968 č. 55/1968 – aboliční i agraciační (k výročí padesát let od vzniku samostatného státu)
  - 27. května 1969 č. 52/1969 - aboliční i agraciační (reagovala na emigrace v souvislosti s událostmi roku 1968 a sovětskou okupací země a vztahovala se výhradně na trestné činy opuštění republiky)
  - 23. února 1973 č. 10/1973 - aboliční i agraciační (vztahující se, v plném rozsahu, na prvotrestané československé občany)
  - 8. května 1975 č. 45/1975 – aboliční, agraciační i rehabilitační (k 30. Výročí osvobození Československa Sovětskou armádou)
- Rozhodnutí prezidenta republiky Gustava Husáka
  - 8. května 1980 č. 52/1980 - aboliční i agraciační (k 35. Výročí osvobození československého lidu Sovětskou armádou)
  - 8. května 1985 č. 38/1985 - aboliční i agraciační (k 40. Výročí osvobození Československa Sovětskou armádou)
  - 27. října 1988 č. 167/1988 - aboliční i agraciační (k 70. Výročí vzniku československého státu a 20. Výročí vyhlášení jeho federativního uspořádání)

Amnestie v období od 17. listopadu 1989 do 1. ledna 1993

- Rozhodnutí Gustava Husáka ze dne 8. prosince 1989 č. 150/1989 Sb., o amnestii
- Rozhodnutí prezidenta republiky Václava Havla ze dne 1. ledna 1990 o amnestii
- Usnesení vlády České socialistické republiky ze dne 15. ledna 1990 o udělení amnestie ve věcech přestupků
- Rozhodnutí prezidenta republiky Václava Havla ze dne 16. února 1990 o amnestii (přechovávání zbraní a střeliva)

Amnestie v období od 1. ledna 1993 do současnosti

- Rozhodnutí prezidenta republiky Václava Havla ze dne 3. února 1993 č. 56/1993 Sb., o amnestii
- Rozhodnutí prezidenta Václava Havla ze dne 3. února 1998 č. 20/1998 Sb., o amnestii
- Rozhodnutí prezidenta Václava Klause ze dne 1. ledna. 2013

Nejvíce byla vytýkána amnestie prezidenta Václava Havla z roku 1990, která se týkala necelých 22 tisíc odsouzených. Václav Havel chtěl touto amnestií odtísnit neúměrnou tvrdost komunistického režimu. Institut kriminologie vydal k tomuto tématu dva sborníky, které obsahovaly mnoho zajímavých příspěvků. „První reakce na amnestie byly často až přehnaně optimistické, pozdější pak spíše skandalizující. Tyto reakce byly především podmíněny podtextem, kterým byl amnestii tiskem i určitou částí veřejnosti a některými pracovníky organizací – účastníků trestní politiky – podsouván. Ve hře byl jednak souhlas či nesouhlas s jednáním prezidenta, jednak jednoduché vysvětlení nebyvalého nárůstu kriminality, policií většinou nezvládnutého. Svě vykonalo i nastupující zklamání až deprese z průběhu společenských změn u široké veřejnosti a následně i u amnestovaných osob. Proto veškeré diskuze o amnestii a jejich následcích byly podbarveny a emotivně závisely na osobních postojích diskutujících ke společenskému dění, osobě prezidenta, vztahu k policii atd. Výsledkem pak byla manipulace s informacemi pravdivými, přizpůsobenými, někdy zcela vymyšlenými, v souladu se zastávanými postoji, nebo i účelem, který diskutující sledovali. Nebezpečný je zjednodušující výklad, připisující vzrůst kriminality jednoznačně na vrub amnestie. Nebezpečí tohoto mýtu spočívá v tom, že skutečnost nejen zjednodušuje a tím zkresluje, ale že ji i zakrývá. V daném případě odvádí pozornost od velice znepokojujícího faktu, že kriminalita se po způsobu epidemie šíří v těch vrstvách obyvatelstva, dříve nezasažených. Kdyby vzrůst kriminality skutečně připadal pouze na vrub amnestie, měli bychom starostí mnohem méně.“³⁶

---

³⁶ Sborník – autorem citovaného úvodního slova a příspěvku je JUDr. PhDr. O. Osmančík, CSc.

4 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

Kryštof Alois Lautner

„Kryštof Alois Lautner se narodil 18. září 1622 v Šumperku. Byl magistrem práva a filozofie, studoval v německém Landshutu a ve Vídni. Ve Štýrském Hradci studoval teologii a přírodní vědy. V roce 1656 byl v Olomouci vysvěcen na kněze. Sloužil jako farář v Dolní Moravici a Osoblaze. V roce 1668 byl pozván přítelem Kašparem Sattlerem do Šumperka, kde byl povýšen na děkana. Mezi farníky byl oblíben a zároveň mel velký respekt díky vědomostem z mnoha oborů. Hrál na housle, sbíral obrazy, vynikal v astrologii. Jeho obliba však byla trnem v oku ve vyšších církevních kruzích. Soudce Boblig z Edelstadtu spolu s hejtmanem Kotulínským z Kotulín přemluvili biskupa Karla II. z Lichtensteina Kastelkornu, aby ustavil vyšetřovací komisi, která obviní Lautnera z čarodějnictví. V komisi ještě zasedli mohelnický děkan Vojtech Winkler, bývalý biskupský ceremoniář Petr Reharmondt a osobní biskupův sekretář Schmidt. V srpnu 1680 byl Lautner v Mohelnici zatčen a uvězněn na Mírově, zároveň s ním bylo obviněno i několik dalších duchovních z olomouckých diecézí. Lautner strávil ve vězení pět let. K čarodějnictví se nepřiznal i přes kruté mučení a přinucení rodiny i blízkých přátel svědčit proti němu. 13. září 1685 byl nad ním ve škole v Mohelnici vynesena rozsudek, který byl stanoven na 18. září 1685. Lautner byl zbaven kněžské hodnosti a zaživa upálen.

V roce 1998 byla při olomouckém arcibiskupství zřízena komise, která zkoumala protokoly, výpovědi i rozsudky inkvizičního soudu. V červnu 2000 odhalil olomoucký arcibiskup Jan Graubner v Šumperku děkanovi Lautnerovi pamětní desku a jeho jméno bylo zapsáno do seznamu kněží olomoucké diecéze.

Zrušení mučení se podařilo až ve druhé polovině 18. století Josephu Sonnenfelsovi, na základě rozhodnutí císařovny Marie Terezie. V roce 1775 vydal spis „O odstranění mučení“. Byly zastaveny jak čarodějnické procesy, tak bylo zrušeno útrpné právo - tortura. Tortura je mučení při výslechu.³⁷

---

³⁷ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

Joseph von Sonnenfels

Narodil se v roce 1733 v židovské rodině. Jeho otec rabín Joseph Lipmann Perlín se nechal po příchodu na Moravu pokřtít a přijal jméno Alois Weiner, v roce 1746 byl povýšen do šlechtického stavu s predikátem von Sonnenfels. Od roku 1741 do roku 1753 navštěvoval Joseph piaristické gymnázium v Mikulově, pak studoval filozofii na univerzitě ve Vídni. Joseph sloužil pět let v armádě, po návratu začal, studoval práva a stal se právním praktikantem u advokáta hraběte Hartiga, významného rakouského diplomata za vlády Marie Terezie a Josefa II. V roce 1763 převzal, nove založenou katedru policejních a kamerálních věd. Jako odborník státního práva se také postaral o oddělení národní ekonomiky a finančních věd od čistých státověd. Jeho historická role spočívá v neúnavném šíření myšlenek osvícenství. V roce 1765 vydal Sonnenfels první tři svazky právní učebnice zabývající se úlohou policie. Srozumitelně v ní formuloval předpisy a tvrdil, že musejí sloužit ve prospěch občanu a ne proti nim. Vycházel ze zásady, že jedině ve spojení osvícenství s vědou je možno zdokonalit právní systém, hospodářství a kulturu. Byl oblíbený rádce císaře Josefa II. i Marie Terezie mu byla pozornou posluchačkou, ačkoli zpočátku nebyla myšlenkám osvícenství příliš nakloněna. Přesvědčoval, že dobrý stát má pomáhat mladým lidem. Věřil, že úroveň státu se může zvýšit zlepšením všeobecné úrovně obyvatelstva a pro všechny lidi chtěl všeobecné vzdělání. Odmítal, že o chudé se má starat církev. Přesvědčil Marii Terezii o nutnosti zrušení útrpného práva. V jednom

ze svazku své právní učebnice píše: „Útrpné právo, tedy mučení je neúčelné a nebezpečné pro slabé a nevinné. Lze ho využít jen v případě nenapravitelných zločinců. Trest má v rozsudku určovat zákon a ne soudce.“ Marie Terezie přenechala konečné rozhodnutí o zrušení útrpného práva na Sonnenfelsovi a ten 1. ledna 1776 torturu při výslechu zakázal. Prosadil celní unii. Díky Sonnenfelsovi nabyl 15. července 1775 platnost nový rád, podle kterého Rakouské země, Čechy a Morava tvořily jednotnou celní unii, tím byla jednodušší výměna zboží mezi jednotlivými zeměmi monarchie. Za to mu Marie Terezie udělila titul dvorního rady a o rok později byl jmenován ředitelem osvětlení ve Vídni. Po dvou letech byly podle jeho nařízení nainstalovány ve vídeňských ulicích svítilny. Po smrti Marie Terezie se stal spolupracovníkem Josefa II., zvláště v jazykové otázce. Je považován za tvůrce rakouské podoby úřední němčiny. Jako úředníka si ho vážil i Leopold II., který přišel do Vídně po smrti svého bratra Josefa II., a pověřil ho reorganizací policie. Díky Sonnenfelsovi mohl vydat 1. listopadu 1791 nový policejní rád. V jedenašedesáti letech dosáhl Sonnenfels nejvyšší akademické hodnosti, stal se rektorem vídeňské univerzity. Když chtěl Leopold II. sestavit nový zákoník, pověřil Sonnenfelse vedením komise. Zákoník byl stále přepracováván a až v roce 1811 ho uvedl v platnost císař František I. Všeobecný občanský zákoník v Rakousku platí dodnes a některá ustanovení platila až do roku 1949 i v Československé republice. V roce 1811 byl jmenován prezidentem Akademie spojených užitých umělců. 25. Dubna 1817 Joseph von Sonnenfels zemřel.

Joseph von Sonnenfels, právník, filozof a ekonom je nazývaný největším Moravcem 18. století.³⁸

---

³⁸ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

František Josef Řezáč

F. Fr. J. Řezáč.
Ze sousoří svatí Josef Mikalovič.

František Josef Řezáč se narodil 6. ledna 1819 v Poleradech v selské rodině. Ve Velké Brazdimi chodil do české triviální školy, pak navštěvoval piaristickou hlavní školu s německým vyučovacím jazykem v Brandýse nad Labem. Poté navštěvoval gymnázium na Starém Městě pražském. Po skončení šestitřídního gymnázia vykonal Řezáč ještě filozofická studia, která spočívala ve dvouleté výuce náboženství, filozofie, matematiky, fyziky, obecného zeměpisu a přírodovědy, která byla průpravou ke studiu na vysoké škole. V roce 1839 začal studovat v arcibiskupském semináři. V roce 1843 byl vysvěcen na kněze. Během studií v semináři se seznámil s Karlem Havlíčkem Borovským. Od roku 1847 působil František Josef Řezáč jako kněz ve Svatováclavské trestnici. Ve Svatováclavské trestnici působili celkem čtyři duchovní, jejichž služby spočívali v konání mší, kázání, promluv, ale i vyučování. Duchovní se účastnili přijímání každého nového vězně, podíleli se na návrzích o udělení milosti, uklidňovali nespokojené vězně, radili jim před jejich propuštěním a také se o propuštěné trestance starali.

František Josef Řezáč studoval problematiku starověkého vězeňství, podílel se na vypracování výukového plánu vězňů, nejen k jejich mravnímu polepšení, ale také k využití jejich pracovní síly. V roce 1852 vydal dílo se snahou o humanizaci českého vězeňství s názvem „Vězeňství v posávacích způsobech svých s návrhem o zdárnější trestání a polepšování zločinců.“ Řezáčovým přičiněním se projevila snaha v našich

zemích uskutečňovat záměr vzdělávání vězeňské populace. Jeho snaha byla uplatňování humánnějšího působení na delikventy s cílem dosáhnout jejich trvalejší nápravy. Snažil se vtisknout vězeňství pedagogický rozměr s důrazem na uplatňování didaktických a etických principů při zacházení s vězni. „Dobro spatřoval v naplňování křesťanského požadavku „miluj bližního svého, jako sebe samého“, čehož lze dosáhnout jen výchovou k empatii a sebeovládání. Pravdu chápal v duchu aristotelovské shody úsudku se skutečností, které lze dosáhnout kritickým myšlením. Právo považoval za prostředek ke spravedlivému zacházení na základě rovnosti všech občanů před zákonem. Svobodu nepovažoval za bezbřehý prostor pro zájmy a potřeby jednotlivce, nýbrž chápal jako určité teritorium, kde svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého.“³⁹

V roce 1853 se stal duchovním administrátorem farnosti sv. Václava na Zderaze, kde převzal odpovědnost za správu fary a za duchovní péči o trestance zemské trestnice. Působení Františka Josefa Řezáče ve Svatováclavské trestnici skončil po sedmi letech a duchovní správu v trestnici převzal řád redemptoristů na základě nařízení ministerstva vnitra.

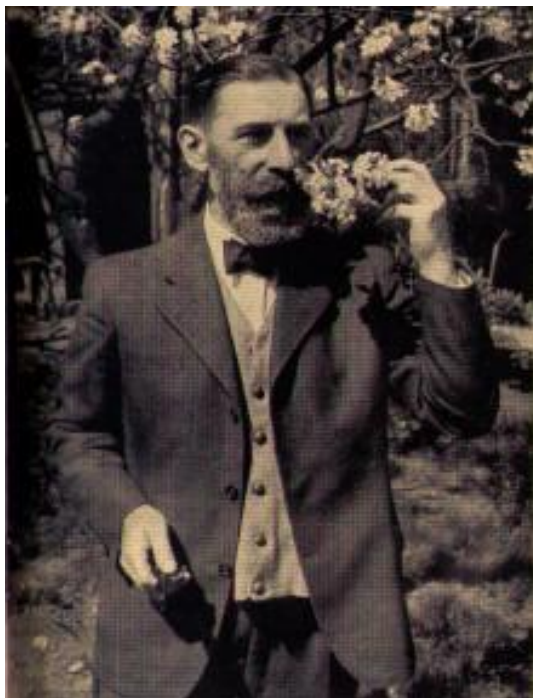
Do roku 1863 zastával místo spirituála v káznici pro kněze u sv. Jiří na Hradčanech. Věnoval se i školství, zejména tím, že vydával učebnice, naučnou i zábavnou literaturu pro mládež, podporoval vznik školních knihoven, zakládal pedagogické časopisy a hlavně šířil české knihy. František Josef Řezáč zemřel 25. prosince 1879 a byl pochován na Olšanském hřbitově.

František Josef Řezáč patřil bezpochyby mezi největší osobnosti a odborníky našeho vězeňství, ale také školství. Byl vlastenec a žil na základech čistého a přísného života kněžského a zakládal si na svých vědomostech. Jeho práce „Vězeňství v posávacích spůsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců“ se stala významným zdrojem poučení a inspirace při zpracování nové koncepce českého vězeňství v roce 1991.

---

³⁹ Historická penologie č. 2/2003, strana 5

JUDr. Emil Pavel Lány

Narodil se 6. července 1879 v Černilově u Hradce Králové. Studoval na gymnáziu v Hradci Králové a poté v Praze na Karlově univerzitě práva. Po vystudování vstoupil do soudní praxe v Hradci Králové. Po absolvování dobrovolné vojenské služby přijal místo jako advokátní koncipient v Praze a v roce 1910 pracoval jako advokát v Kolíně. Během první světové války působil jako rakousko-uherský důstojník zprvu zásobovací poté justiční na srbské a italské frontě. Po skončení první světové války pokračoval v advokátní praxi. V září 1920 byl povolán za ministerského radu na Ministerstvo spravedlnosti ČSR a pověřen organizací a správou vězeňství. Od roku 1928 byl delegátem československé vlády v mezinárodní komisi trestní a vězeňské. Roku 1931 se stal odborným přednostou trestní sekce ministerstva spravedlnosti a od téhož roku byl členem zkušební komise pro státní zkoušky právnické na Karlově univerzitě pro obor práva trestního. V roce 1937 byl jmenován prezidentem Vrchního soudu v Praze.

„Emil Lány byl členem řady odborných institucí zabývajících se vězeňstvím, přednášel v kurzech Kriminologického ústavu, zabýval se dějinami trestního práva, byl publikačně činný. Emil Lány kladl značný důraz na inspekční cesty do věznic, kde mu vězni mohli přednést svá přání a stížnosti. Dále dbal na to, aby si vězni mohli zvyšovat osobní i duševní úroveň a získávat hygienické návyky. Také se zabýval otázkou péče o propuštěné vězně. V roce 1939 odešel do výslužby. Od prvního dne německé okupace byl Emil Lány v aktivním odboji. Byl ve styku s československou vládou v Londýně

a prezidentem Benešem a jako předseda demokratické (nekomunistické) odbojové organizace přípravného revolučního národního výboru spolupracoval s domácí ilegální bojovou skupinou československého důstojnictva. V červnu 1944 byl Přípravný revoluční národní výbor nacisty rozbit a Emil Lány a další představitelé byli zatčeni a uvězněni v Praze na Pankráci. Při květnovém povstání v Praze byl Emil Lány pravděpodobně zákeřně zastřelen germánskými katany při opouštění vězeňské brány a posléze ještě zasažen střepinou letecké bomby. JUDr. Emil Lány zemřel 5. května 1945 a byl pochován 19. května 1945 do rodinné hrobky.

Emil Lány byl svobodným zednářem, tedy členem tajné mezinárodní společnosti, která zahrnovala významné a mocné osobnosti především Evropy a USA. Důraz je kladem na dobročinnost a také na soběstačnost členů a dluhy jsou považovány za morální prohřešek. Základními hodnotami jsou úcta, přátelství, bratrská láska, trpělivost, píle, rovnost, spravedlnost

V období první republiky bylo československé vězeňství na vysoké úrovni. Svědčí o tom spolupráce s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství (CIPP Comision internationale Pénale et Penitentiare), která měla sídlo v Bernu, a československý delegát byl ministerský rada JUDr. Emil Lány. Tato komise svolávala jednou za pět let kongres, který se konal v hlavním městě účastnické země. První kongres se konal v roce 1872 v Londýně a poslední byl v Berlíně v roce 1935, bohužel byl poznamenán nástupem fašismu, který měl vliv na organizaci a praktiky předválečného německého vězeňství. Česká vláda uspořádala CIPP v Praze jako předposlední desáté setkání 25. – 30. srpna 1930.⁴⁰

---

⁴⁰ Herčíková Vladimíra: „Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012

Doc. PhDr. Jiří Čepelák

Narodil se 23. ledna 1915 v Jílovicích v jižních Čechách. Studoval Reálné gymnázium v Táboře a po maturitě pokračoval ve studiu na Svobodné škole politických nauk v Praze. Původně se chtěl Jiří Čepelák stát novinářem, ale jeho plány zhatila nacistická okupace v roce 1939. V jejím průběhu pracoval jako úředník v pražské pojišťovně a připravoval se na další poválečná studia. V roce 1945 po osvobození Československa pracoval v Ústavu lidské práce a studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy obor sociologie a psychologie. Doktorát filozofie získal v roce 1950. „Po zrušení Československého ústavu práce (tak se v roce 1948 přejmenoval Ústav lidské práce) přešel jako vědecký pracovník do Ústavu pro péči o matku a dítě. Věnoval se zde zkoumání psychogenních poruch žen, psychoterapii a psychofarmakologii. V roce 1964 obhájil práci na téma „Psychický stav ženy v premenstru“ a byla mu udělena hodnost kandidáta věd. Od roku 1966 se začal zabývat penologií. Stal se vůdčí osobností Výzkumného ústavu penologického v resortu Ministerstva spravedlnosti, který nejen řídil, ale též prosazoval vlastní vědeckopedagogickou činností. Zdůrazňoval dodržování lidských práv v podmínkách vězeňství ve smyslu Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni, vydaných OSN v roce 1958. Zabýval se zejména problematikou vězněných žen z hlediska původu a příčin jejich trestné činnosti a možnosti nápravy. „Na základě soustavného a cílevědomého studia zahraniční, zvláště pak americké behavioristické psychologie, vytvářel soubor psychodiagnostických metod k využití nejen

ve vězeňské populaci, ale i při provádění psychologických vyšetření uchazečů a službu ve vězeňství. Zabýval se též zkoumáním negativního vlivu vězeňského prostředí na psychiku a chování vězňů i vězeňského personálu. Se stejným zájmem přistupoval k aplikaci skupinových metod zacházení s vězni formou skupinového poradenství, skupinové psychoterapie a realitní terapie. Prosazoval systém práce se skupinou odsouzených s využitím principu sociálního učení, a to zejména u mladistvých a věkově blízkých vězňů. Znalost psychofarmakologie mu usnadnila proniknout do problematiky vězeňské toxikomanie z hlediska aplikace diagnostických i terapeutických metod.⁴¹ Jeho publikační a pedagogická činnost byla velice bohatá. Přednášel penitenciární psychologii na vysokých školách v Praze, Olomouci a Bratislavě. Působil v Československé psychologické společnosti ČSAV. V roce 1975 se stal docentem. Pořádal odborné kurzy pro psychology, vychovatele a pedagogy pracující ve vězeňském zařízení. Výzkumný ústav penologický vydával časopis „Bulletin“, kde Jiří Čepelák hodně publikoval, ale jeho nejvýznamnějším dílem je učebnice penitenciární psychologie. V roce 1980 tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Jan Němec zrušil Výzkumný ústav penologický, tím byla i předčasně ukončena záslužná práce Jiřího Čepeláka, rok poté odchází do důchodu. Zemřel v Praze 23. října 1989.

Doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc. byl celý život humanistou, citlivým člověkem, vnímavým k umělecké tvorbě a poctivým ve vědě, které se plně oddal. Za jeho přínos pro rozvíjení české penologie mu v roce 1997 byla udělena „in memoriam“ Čestná plaketa Vězeňské služby České republiky,

---

⁴¹ Historická penologie č. 2/2003, strana 4

Prof. JUDr. Oto Novotný CSc.

Publikací „O trestu a vězeňství“ upozornil na rozvoj penologie v oblasti práva JUDr. Otto Novotný v roce 1967. Z této publikace čerpali své poznatky vězeňští specialisté.

Oto Novotný se narodil 31. května 1928 v Dolním Újezdě u Litomyšle. Studoval gymnázium, z kterého byl v roce 1942 vyloučen. V letech 1944-1945 byl vězněn v koncentračním táboře. Po osvobození obdržel podle zákona č. 255/1946 Sb., o účasti na národním odboji za osvobození osvědčení o účasti na národním odboji. V Praze začal studovat práva na Univerzitě Karlově, které ukončil v roce 1957. Na Právnické fakultě Univerzity Karlovy působil i po jejím dokončení a to jako odborný asistent a poté jako docent. V průběhu šedesátých let se zúčastnil kongresů, pořádaných Mezinárodním sdružením pro trestní právo (Association International de Droit Pénal) se sídlem v Paříži. V tehdejší Československé socialistické republice otevřel otázku zrušení trestu smrti a k tomu připravil expertizu pro Federální shromáždění. Oto Novotný přispěl k převedení vězeňství z resortu Ministerstva vnitra do resortu Ministerstva spravedlnosti, k celostátnímu zavedení sociálních kurátorů a vzniku experimentálního střediska ambulantní nápravné péče v Praze. V roce 1967 byl jmenován ředitelem Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře v Praze, z této funkce byl odvolán po čtyřech letech za snahy o prosazení ústavních, trestně právních a vězeňských reforem. Od roku 1971 do roku 1989 působil na Právnické fakultě Univerzity Karlovy jako odborný pracovník, ale nesměl přednášet ani publikovat. Až v roce po revoluci v roce 1990 se stal

předsedou akademického senátu, vedoucím katedry trestního práva a byl jmenován vysokoškolským profesorem. Vedl tým autorů dokumentu Českého helsinského výboru „Právo občanů na bezpečnost“, obsahující kritické hodnocení realizace opatření systému proti kriminalitě.

Za mimořádné zásluhy o rozvoj české penologie obdržel v roce 1997 Plaketu Vězeňské služby České republiky I. stupně, v roce 1998 mu byla udělena medaile Univerzity Karlovy a v roce 1999 převzal Randovu medaili⁴², kterou mu udělila Jednota českých právníků.

---

⁴² Randova nadace je jedna z nejstarších nadací v České republice. Byla založena roku 1876 v době hospodářské krize prof. Antonínem Randou s cílem podpořit mladé nadané studenty práv. Nadace pokračovala ve své činnosti i po Randově smrti v roce 1914. Její činnost byla přerušena dvěma totalitními režimy, nacismem a komunismem, které její finanční prostředky zkonfiskovaly. Po roce 1990 obnovil spolek českých právníků Všechno z iniciativy Dr. Antonína Baitlera svou nadační činnost. Zároveň založil Randův pravnuk prof. Dr. Jan S. Kruliš-Randa spolek na podporu českých studentů ve Švýcarsku „Randa Verein“. Cílem „Randa Verein“ v Curychu je umožnit studium různých oborů soukromého a evropského práva, jejichž znalost nebyla za komunismu v Československu příliš prohlubována. Randova nadace se zaměřuje zejména na podporu studentů právnických fakult a mladých talentovaných právníků. Klade si za cíl umožnit zájemcům o problematiku práva možnost získat nové zkušenosti a podpořit jejich vědeckou činnost.

PhDr. Aleš Kýr

Aleš Kýr studoval na filozofické fakultě v Brně, kde složil státní zkoušky v oboru sociologie. Dalším studiem, které dokončil v roce 1979, bylo postgraduální studium na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Titul doktora filozofie obhájil v roce 1985 na katedře sociologie v Brně. V té době již pracoval v tehdejší řídicím a administrativním centru vězeňství v Praze. Po revoluci pracoval jako ředitel sekretariátu generálního ředitele Vězeňské služby ČR. „PhDr. Aleš Kýr počátkem 90. let podporou mezinárodního kontextu nové koncepce vzdělávání českého vězeňského personálu ovlivňoval i rozvoj Institutu vzdělávání Vězeňské služby České republiky. Od roku 1994 pod záštitou Rady Evropy a Kanceláře prezidenta České republiky pravidelně jednou za dva roky Vězeňská služba České republiky pořádala konference v Kroměříži, které hostily vězeňské odborníky z několika států světa. Jako hlavní organizátor prvních konferencí se opět osvědčil Aleš Kýr. Několik let byl také spolupracovníkem Výboru proti mučení Rady Evropy (CPT) a Rady vlády České republiky pro lidská práva.“⁴³

V roce 1991 Aleš Kýr inicioval vznik Kabinetu dokumentace a historie Vězeňské služby České republiky. Historie českého vězeňství byla poprvé prezentována na konferenci v Kroměříži v roce 1994, kde měla velký úspěch. Díky tomu se stala základem stálé expozice v Památníku, který je umístěn ve Vazební věznici Praha – Pankrác. V roce 2000 se stal vedoucím Kabinetu dokumentace a historie, kterým je dodnes.

---

⁴³ Časopis České vězeňství č. 4/2009, strana 30

Mgr. Bohdan Pivoňka

Narodil se 2. července 1940 v Novém Městě na Moravě, vysokým důstojníkem Armády spásy Lýdii a Františkovi Pivoňkovým, kteří ho vedli ke zbožnosti. V roce 1957 ukončil jedenáctiletou střední školu v Praze maturitou a začal studovat na vysoké škole na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě. V roce 1962 byl vysvěcen na evangelického duchovního vikáře a posléze faráře českobratrské církve evangelické. Po absolvování dvouleté základní vojenské služby v roce 1964 pracoval jako závozník u Poštovní novinové služby. Rok 1965 přinesl možnost, aby si rozšířil bohoslovecké vědomosti na Ekumenickém Institutu Chatteau de Bossey ve Švýcarsku. V témže roce začal působit ve Kšelicích na Kolínsku jako vikář sboru Českobratrské církve. V roce 1968 je sborem Českobratrské církve evangelické vyslán do obce Svratouch, kde působil celých dvacet jedna let nejen jako kazatel, ale hlavně jako pravý pastor a vlastenec, který pomáhal místním lidem překonávat jejich těžkosti.

Konec roku 1989 přinesl změny ve změně režimu a Bohdan Pivoňka s manželkou a dvěma dětmi se stěhuje do Prahy, kde se stává farářem II. Sboru Českobratrské církve evangelické v Praze na Žižkově. Zapojoval se do procesu změn v naší společnosti, ale nikdy neprofitoval z toho, že byl signatářem Charty 77. Byl členem řady komisí, které přispívali k transformaci naší společnosti, až si nakonec vybral vězeňství. „Pronikl do něho nejprve jako vedoucí komise Ekumenické rady církví, pak jako odborný člen Vězeňské komise při České národní radě. Vězeňství ho zaujalo natolik, že se mu začal věnovat zevrubně. Zřetelně v něm spatřoval absenci přítomnosti pastorační činnosti. Proto začal vyvíjet na vězeňskou službu mírný, ale vytrvalý tlak, aby nejprve měli

kněží alespoň možnost vstupu do věznic, a posléze na zřizování pracovních pozic duchovních působících ve vězeňství, tak jak tomu bývalo kdysi. Zdůvodňoval je naléhavou potřebou věnovat se duši věřícího i nevěřícího z jiného úhlu pohledu nezávislého člověka. Bohdan Pivoňka netušil, jak složitá cesta povede k etablování duchovních ve vězeňské službě. Postupně však byla vytvořena Vězeňská duchovenská péče a vězeňská duchovní služba, především na základě legislativních úprav v zákoně č. 169/1999 Sb., a postupně řady nařízení generálního ředitele a metodických listů hlavního kaplana, jímž se nakonec od roku 2001 stal.⁴⁴ Kromě metodické a řídicí práce a spolupráce s Vězeňskou duchovenskou péčí pod vedením Renaty Balcarové dal důstojné postavení duchovních v českém vězeňství. Jeho velkou vášní je hudba, dává přednost barokní hudbě, církevní hudbě s vlastní tvorbou. Má rád jazz nebo „ragtime“⁴⁵

Duchovní péče - služba

Duchovní péči – službu ve věznicích organizuje občanské sdružení: „Vězeňská duchovenská péče“. Zájemce o tuto práci musí být nejprve doporučen pověřenou osobou své církve. V počátku uchazeč pracuje jako dobrovolník. Bývá pravidlem, že jeho praxe trvá jeden rok. Pokud splňuje dané požadavky a jeho práce s vězni vykazuje dobré výsledky, může začít pracovat jako profesionál. Podmínkou je členství v občanském sdružení Vězeňská duchovenská péče, doporučení jejího výkonného výboru a pochopitelně volná tabulková místa produhovní ve Vězeňské službě. Vězni projevují mnohem větší zájem o setkání s duchovním, který je zaměstnancem Vězeňské služby než s tím, který je pouze dobrovolný pracovník. Zkušenosti dlouholetých pracovníků v duchovní službě ukazují, že důsledkem práce s vězni roste u duchovních schopnost lépe rozpoznávat pravé důvody zájmu o návštěvu. Duchovních ve věznicích pracuje velmi málo a tak jsou často vystaveni daleko většímu množství žádostí o návštěvu, nežli mohou skutečně zvládnout. Práce duchovních ve vězení je velmi namáhavá a náročná. Aby u nich nenastal „syndrom vyhoření“, je vhodnější, když zde pracují pouze na částečný úvazek a nadále zůstanou zapojeni ve sborové práci, která je dokáže zase uvést do běžné reality.

---

⁴⁴ Časopis České vězeňství 2/2010 strana 11

⁴⁵ Ragtime – styl hudby, osobitý a specifický způsob klavírní hry, který je považován za poslední mezistupeň mezi tradiční černošskou lidovou hudbou a jazzem. Začal se formovat koncem 19. století.

Metody a formy pastorační práce jsou v ČR značně jiné, než běžné a osvědčené metody v zahraničí. Po mnoha letech totality lidé opravdu ztratili povědomí morálních hodnot. Nelze praktikovat plošnou pastorační práci, není možné nic přikazovat ani nařizovat. Metody práce mohou být různé podle schopnosti každého teologa (psychologické, rétorické, umění naslouchat, dodržovat naprostou mlčenlivost). Důležité je rozpoznat co vězni nejvíce chybí, co potřebuje od duchovního přijmout. Ve vězení nenajdete žádné vlídné slovo, soukromí (hygiena), někoho, kdo by naslouchal, kdo by projevil opravdový zájem, ani žádný prostor ke ztišení. Nejčastější a nejoblíbenější formou pastorační práce je rozhovor. Vězeň musí o rozhovor požádat písemně. Většinou má nějaký konkrétní důvod. První rozhovor nebývá zpravidla na biblické téma. Vězeň se potřebuje vypovídat, má strach o svou rodinu, přátele, bojí se o věrnost těch, kteří zůstali doma, obává se rozsudku. Nebo také chtějí získat peníze na cigarety, čaj a kafe. Většinou nemají úctu k Bibli, nevědí, co je to modlitba, a o náboženství nejasné, zkreslené představy. Teprve při opětovných návštěvách může začít konkrétní systematická práce. Vězni velmi rádi čtou. Je to pro ně mívají často jedna z mála možností, jak zabít vlekoucí se čas. Druhou možností jsou skupinové akce. Ty se mohou uskutečňovat pouze ve výkonu trestu, v případě, že zde duchovní pracuje dlouhodobě a vězni projevují skutečný zájem o náboženskou činnost. Bývají to biblické hodiny, které mají však úplně jinou formu než běžně v církvích. Vyučuje se o základech víry a jen velmi krátce. Další možností společných setkání jsou kulturně náboženské akce. Mohou to být koncerty, evangelizace, videoprojekce, bohoslužby nebo i křest. Ve věznicích s nižším stupněm ostrahy jsou možné i volné vycházky do sborů nebo osobní návštěva duchovního.

Cílem pastorační práce je, aby si vězeň dokázal uvědomit vinu, aby přijal svou vlastní chybu. Proti přijetí vlastní viny mají vypracované různé úhybné reakce. Od agrese, autoagrese, identifikace s filmovým hrdinou, projekce (že ostatní jsou zrovna takoví, jen je nechytli), úniku do nemoci, nepřetržitého sledování televize nebo videa až po racionální myšlení. Zlehčují svou vinu (co například horšího napáchali komunisté), popírají odpovědnost (nehoda, výchova, společnost), popírají způsobenou škodu (krádež je jen půjčka, vzali si jen nazpět, co jim vzal někdo jiný), popírají oběti (msta, byl to opilec,

homosexuál – to má za to), odsuzují ty, kteří je odsoudili, odvolávají se na vyšší loajalitu (ochrana přátel, dostali úkol).⁴⁶

Vězeňská duchovenská péče

Vězeňská duchovenská péče je dobrovolným sdružením křesťanů - duchovních i laiků, kteří byli vedením svých církví pověřeni duchovenskou službou ve věznicích a vazebních věznicích Vězeňské služby České republiky a v obdobných zařízeních, pečujících o adaptaci vězňů a propuštěných, nebo se jiným vhodným způsobem podílejí na činnosti vězeňské duchovenské péče v souladu s cílem a zásadami VDP, a byli schváleni výkonným výborem VDP.

Vězeňská duchovní služba

Vězeňská duchovní služba je sborem vězeňských kaplanů, které pověřila jejich církev a s jejichž působením vyslovila souhlas Rada pro duchovní službu ve věznicích a ústavech. Kaplani jsou zaměstnanci Vězeňské služby, jsou členy VDP a patří do deseti různých církví. Působí ve 23 věznicích a vazebních věznicích.

---

⁴⁶ Internetové stránky www.getsemany.cz

ZÁVĚR

Víme mnohé o životě J. A. Komenského, J. H. Pestalozziho,⁴⁷ J.J. Rousseau⁴⁸ a dalších pedagogů, o které se opírá i sociální pedagogika, ale co se dělo před pětadvaceti lety na to si mnohdy nevzpomínáme.

Protože penitenciaristika je součástí speciální a sociální pedagogiky a patří do rodiny pedagogicko sociálních disciplín, věnuje se tato diplomová práce nejen dějinám vědy žalární, ale i těm, kteří penitenciaristiku ovlivňovali svými názory.

Cílem diplomové práce bylo nastínit vývoj českého vězeňství od prvního civilního zákona pro soudce při souzení delikventů – Zákon suduj ljudem, přes historické osobnosti, které měly co do činění s vězeňstvím nebo spravedlností jako byl kníže Václav, Marie Terezie, Josef II, Břetislav I a další až po rozpad Rakouska – Uherska a dále až do dnešní doby. České vězeňství prošlo různými etapami vývoje. Po vzniku první republiky bylo vězeňství na velmi dobré úrovni a mohlo se přiblížit vězeňství v Evropě. To trvalo až do doby protektorátu a druhé světové války, kdy se nejednalo o české vězeňství. Moc převzala německá justiční policie a gestapo a věznice sloužily spíše jako přestupní stanice do koncentračních táborů.

Po skončení druhé světové války se k moci dostala komunistická strana, kromě věznění osob ze spáchání zločinu docházelo i k věznění osob, které nesouhlasily s režimem této země, tzv. političtí vězni. Ochrana osobnosti nebyla nikterak upravena, vězněná osoba ztratila lidská práva, vězeň nesměl volit, vězni měli povinnost pracovat a byli využíváni na budování hospodářství země. V dnešní době již neexistuje, aby neměl odsouzený právo volit, právo na slušné zacházení. Dnes není povinnost pracovat. Nemyslím si, že je to dobře. Dokonce poslední dobou se o tom hovořilo na politické scéně, že by opět mohlo dojít k tomu, že bude povinnost pracovat ve věznicích. Veřejnost dnes vnímá vězení jako

---

⁴⁷ Johann Heinrich Pestalozzi (12. 1. 1746 – 17. 2. 1827) byl významným švýcarským pedagogem a edukačním reformátorem. Mimo to působil jako filozof, filantrop, politik a školní a sociální reformátor. Po Janu Amosu Komenském se jedná o jednu z nejvýznamnějších postav moderní světové pedagogiky.

⁴⁸ Jean-Jacques Rousseau [žán žak rusó] (28. 6. 1712 – 2. 7. 1778) byl francouzský filozof a preromantický spisovatel švýcarského původu. Jeho dílo ovlivnilo Velkou francouzskou revoluci i následující vývoj kolektivistických teorií. Podstatou jeho učení bylo, že lidé se rodí dobří a kazí se teprve vinou společnosti. Volal po návratu k přírodě a k lidské přirozenosti, kterou spatřoval v absenci novodobých dějin, jež člověka uvrhly do okovů konvencí a nesmyslných řádů.

„pionýrský tábor“, kde odsouzení nemusí nic dělat, dostávají třikrát denně stravu, nemusí nic platit a vše zaplatí občan z daní. Vězeňská služba má jako jednu z priorit zaměstnanost vězňených osob.

Po sametové revoluci nastoupila cesta humanizace i do věznic a vězeňství se začalo transformovat. První bylo zrušení trestu smrti, v roce 1989 byl vykonán poslední trest smrti u pětinasobného vraha, který ubodal manželku a čtyři děti. Byl přijat zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky. Také byla přijata Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015.

Humanizace ve vězeňství se projevila velkou masovou amnestií v roce 1990, kterou udělil tehdejší prezident Václav Havel. Tehdy opustilo věznice až 22 tisíc lidí, bohužel se ukázalo, že to nebyla dobrá volba, věznice se brzy naplnily a co horšího došlo k trestným činům, které dávají lidi za vinu právě Havlovi, protože tyto hanebné činy spáchali amnestovaní recidivisté. Další větší amnestii jsme zažili na začátku roku 2013, kdy udělil amnestii necelým sedmi tisícům odsouzených tehdejší prezident Václav Klaus. Po vyprázdnění věznic muselo dojít i k zakonzervování některých, protože zely prázdnotou. Dnes se uvažuje o jejich znovuotevření, protože stejně jako v případě první velké amnestie se věznice začínají opět plnit. Ale nejsou to jediní prezidenti, kteří vyhlásili amnestii. V minulosti se amnestie udělovala při příležitosti státních svátků, ale ne v takovém rozsahu, jako dvě zmiňované amnestie.

V žádném případě se nesmí zapomínat na osobnosti, které byly při budování Vězeňské služby České republiky, ať již zmiňovaný Zdeněk Karabec, který byl generálním ředitelem Vězeňské služby České republiky nebo zatím jediná žena v čele této organizace Mgr. Kamila Meclová. Každý generální ředitel se něčím významným zapsal do fungování Vězeňské služby České republiky, stejně jako některými nepopulárními kroky, jako například nynější generální ředitel Pavel Ondrášek při snižování stavu zaměstnanců.

Závěrem snad jen tolik, že si vážím všech jmenovaných za to, co pro vězeňskou službu udělali. A doufám, že čtenáři této diplomové práce najdou spoustu nových informací a faktů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony a vnitřní předpisy Vězeňské služby české republiky

Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. Vězeňská služba České republiky, 2005.

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení generální ředitelky Vězeňské služby České republiky č. 43/2000, o zřízení a činnosti Kabinetu dokumentace a historie Vězeňské služby České republiky.

Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 50/2012, kterým se vydává organizační řád Vězeňské služby České republiky.

Literatura

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana – terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciární prevenci)*. Praha: Policejní akademie České republiky, Katedra kriminologie, 2005. ISBN 80-7251-207-2.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava – MAKARIUSOVÁ, Vlasta. *Úvod do penologie*. Praha: Sociálně právní institut, spol. s r.o. Most, 1997.

GRUNTORÁD, Jiří. *O československém vězeňství (sborník Charty 77)*. Praha: Orbis, 1990. ISBN 80-235-0009-0.

HÁLA, Jaroslav. *Bolest a naděje vězeňství*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-013-3.

HÁLA, Jaroslav. *Teorie a praxe vězeňství I., Prevence mimořádných událostí výkonu vazby*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 1996. ISBN 80-7040-235-0.

HÁLA, Jaroslav. *Teorie a praxe vězeňství II., Optimalizace výkonu trestu odnětí svobody*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 1999. ISBN 80-7040-376-4.

HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe Vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86706-30-6.

HORNA, Oldřich. *Osobnost spojená s historií vězeňství*. České vězeňství 4/2009. Praha: Vězeňská služba ČR, 2009.

JŮZL, Miloslav. *Penitenciaristika a penologie. Úvod do studia předmětu*. Brno: Institut mezioborových studií, 2012. ISBN 978-80-87182-24-6.

KÝR, Aleš. *Činnost Vězeňské služby ČR (1993 – 2007)*. Historická penologie 2/2007. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.

KÝR, Aleš. *Doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc. (1915 – 1989)*. Historická penologie 2/2003. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.

KÝR, Aleš. *Moderní základy vězeňství*. Historická penologie 1/2003. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.

- KÝR, Aleš. *Obnova československého vězeňství (1945 – 1952)*. Historická penologie 2/2007. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2007.
- KÝR, Aleš. *Prof. JUDr. Oto Novotný, CSc.* Historická penologie 1/2004. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2004.
- KÝR, Aleš. *Reforma středověkého trestního práva*. Historická penologie 1/2003. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.
- KÝR, Aleš. *Reformní úsilí ve vězeňství*. Historická penologie 1/2003. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.
- KÝR, Aleš. *Utváření vězeňského systému*. Historická penologie 1/2003. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.
- KÝR, Aleš. *Úkoly a poslání vězeňského systému*. Historická penologie 1/2006. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2003.
- KÝR, Aleš. *Vězeňství v Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945)*. Historická penologie 2/2007. Praha: Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2007.
- MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti – Ohnisko lidství v trestním právu*. Praha, Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1537-2.
- MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-002-5
- MITÁŠ, Václav. *Duchovenská služba v penitenciárním prostředí*. Praha: Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, 2007.
- RADVAN, Eduard – VAVŘÍK, Michal. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: Institut mezioborových studií, 2009.
- ŘEZÁČ, František. *Vězeňství v posavadních spůsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců*. Reedice, příloha časopisu České vězeňství 4, 5/1995. Praha: Vězeňská služba ČR, 1995.
- SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita, Fakulta pedagogická, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6
- SOCHŮREK, Jan: *Kapitoly z penologie II. díl*. Liberec: Technická univerzita, Fakulta pedagogická, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3
- SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie III. díl*. Liberec: Technická univerzita, Fakulta pedagogická, 2007. ISBN 978-80-7372-205-0
- SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita, Fakulta pedagogická, 2007. ISBN 978-80-7372-287-6
- SOCHŮREK, Jan. *Vybraná témata z forenzní psychologie pro pracovníky vězeňství*. Mimoň: Tiskárna Ralsko, s.r.o., 2003.
- TOMEK, Prokop. *Dvě studie o československém vězeňství 1948 – 1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu PČR, 2000. ISBN 80-902885-0-2
- UHLÍK, Jan. *Historie věznění a vězeňství v Čechách*. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, 2006.
- UHLÍK, Jan. *F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století*, příloha časopisu Českého vězeňství 2/1997, Praha: Vězeňská služba, 1997.

Internetové stránky

www.getsemany.cz

www.totalita.cz

www.uridictum.pecina.cz

www.vscr.cz

www.wikipedia.cz

Jiné zdroje

Herčíková Vladimíra: „*Nejvýznamnější osobnosti českého vězeňství*“. Brno: Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2012.

SKOŘEPOVÁ, Ladislava: „*Historie české penitenciaristiky*“. Brno, Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně – Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Miloslav Jůzl, 2011.